

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Första Kammaren. N:o 25.

Lördagen den 21 mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Petersson, Alfred*, aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående förslag till förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;
- 2:o) angående försäljning af två till förra kompanichefsbostället $\frac{1}{8}$ mantal Laxmans Åkarp n:o 2 i Malmöhus län hörande lägenheter;
- 3:o) angående försäljning af fem till förra regementschefsbostället 2 mantal Bråland n:is 1 och 2 norra och södra jämte underlydande lägenheten Kungsmarken i Göteborgs och Bohus län hörande lägenheter;
- 4:o) angående försäljning af vissa lägenheter från förra kronofogdebostället $\frac{7}{16}$ mantal Gladsax n:o 28 i Kristianstads län;
- 5:o) angående försäljning af fem lägenheter och ett jordområde tillhörande förra hospitalegendomen Vistena n:o 10 Norrgården, Vistena n:o 11 Oxelgården och Vistena n:o 2 Östra mellangården i Östergötlands län; samt
- 6:o) angående försäljning af de s. k. Fredrikshofstomterna i Stockholm samt uppförande af bageri och hafremagasinet med flera byggnader å Karlsborg och i Boden.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 18 och 20 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkterna 1—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Mom. a.

I en den 7 februari 1908 aflåten proposition, n:o 39, hade Kungl. Ang. aflönings-
Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver *stat för domän-*
styrelsen.

Första Kammarens Prot. 1908. N:o 25.

Ang. aflöningsstat för domänstyrelsen.
(Forts.)

jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen, bland annat, att godkänna ett vid propositionen fogadt förslag till aflöningsstat för domänstyrelsen att tillämpas från och med år 1909.

I sammanhang med ifrågakvarande proposition hade utskottet till behandling förehaft en af herr *Johan E. Ekman* i Andra Kam-maren väckt motion, n:o 40, däri föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter skedd utredning snarast möjligt förelägga Riksdagen förslag till sådan omorganisation af kungl. domänstyrelsen, att densamma måtte tillföras största möjliga sakkunskap i fråga om afsättningen af pro-dukter ur kronans skogsegendomar, och äfven i öfrigt en mera modernt affärsmässig skötsel af nämnda afsättning möjliggöras.

Utskottet hade i nu föredragna moment hemställt, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen n:o 39 framlagda för-slag och med afslag å herr *Ekman*s ofvannämnda motion, måtte godkänna följande aflöningsstat för domänstyrelsen:

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
Generaldirektören och chefen arfvode.....	—	—	—	15,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kro-nor.
1 byråchef.....	5,000	2,500	600	8,100	
5 byråchefer.....	25,000	12,500	3,000	40,500	
1 ombudsman och fiskal	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kro-nor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 1:a gradens tjänsteman	2,200	1,500	300	4,000	
8 1:a gradens tjänstemän	17,600	12,000	2,400	32,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kro-nor, efter 10 år med ytterligare 500 kro-nor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 förste vaktmästare ...	900	450	150	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
1 >	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kro-nor.
Till arfvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader	—	—	—	53,700	
Summa kronor	—	—	—	163,000	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Vid momentet hade reservation anförts af, bland andra,

herr *I. Wijk*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts i propositionen n:o 30 framlagda förslag och med afslag å herr *Ekmans* i ämnet väckta motion, måtte

a) godkänna följande aflöningsstat för domänstyrelsen:

Ang. aflöningsstat för domänstyrelsen.
(Forts.)

	Kronor			
	Lön	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg	Summa
Generaldirektören och chefen	9,000	4,500	1,500	15,000
Summa kronor	—	—	—	163,000

herrar *K. Starbäck*, *D. Persson* och *E. Hammarlund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts proposition n:o 39 måtte godkänna följande aflöningsstat:

	Kronor			
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa
1 generaldirektör och chef	7,000	3,000	1,000	11,000
<i>Jordbruksafdelningen.</i>				
1 föredragande byråchef	5,000	2,500	600	8,100
1 " "	5,000	2,500	600	8,100
1 notarie	2,200	1,500	300	4,000
1 dito	2,200	1,500	300	4,000
<i>Skogsafdelningen.</i>				
3 föredragande byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300
2 notarier	4,400	3,000	600	8,000
1 bokhållare	2,200	1,500	300	4,000
1 revisor	2,200	1,500	300	4,000
1 ombudsman och fiskal	2,200	1,500	300	4,000
1 registrator och aktuarie	2,200	1,500	300	4,000
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500
1 vaktmästare	700	350	150	1,200
1 " "	700	350	150	1,200
Trpt	—	—	—	87,400

Ang. aflönings-
stat för domän-
styrelsen.
(Forts.)

	Kronor			
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa
Trpt	—	—	—	87,4 00
Till arfvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpennningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader	—	—	—	53,700
Summa kronor	—	—	—	141,100

Anm. För byråchef kan lönen efter 5 år höjas med 600 kronor. För notarie och med i aflöningsförmåner likställd kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor, efter ännu 5 år med ytterligare 500 kronor och efter ännu 5 år återigen med 500 kronor.

Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Herr Wijk, Ivar: Herr greve och talman, mina herrar! Statsutskottet har tillstyrkt den kungl. propositionen äfven därutinnan att aflöningen till chefen för domänstyrelsen skall utgå i form af arfvode. Det synes mig emellertid som om man icke bör frångå den vanliga aflöningsformen utan att särskilda omständigheter påkalla det. Vid föregående års riksdag fastslogs beträffande cheferna för järnvägsstyrelsen och telegrafstyrelsen, att deras ersättning skulle utgå i form af arfvode, men det var ett helt annat förhållande än beträffande domänstyrelsen. Vid dessa verk tillsattes sous-chef och sakkunnige, och det kan icke nekas, att järnvägsstyrelsen och telegrafverket med sin industriella verksamhet och med sina högst afsevärda inköp af materiel stå i ett annat förhållande än domänstyrelsen. Jag kan således icke finna, att det är skäl att frångå den vanliga aflöningsformen, och detta äfven ur pensionssynpunkten. Jag ber att få yrka bifall till min reservation.

Herr statsrådet Petersson, Alfred: Gentemot hvad den siste ärade talaren sade ber jag endast få nämna, att när jag hade att föreslå Kungl. Maj:t det lönebelopp, som var afsedt för chefen för domänstyrelsen, hade jag att taga under öfvervägande, huruvida denna chefspost lämpligen vore att hänföra till chefsbefattningar vid vanliga administrativa ämbetsverk, exempelvis statskontoret, för hvilket löneroglering fastställdes vid sistlidne riksdag eller kanske hellre och närmare vore att jämföra med kommunikationsverken, hvilkas chefers löner också bestämdes vid sistlidne riksdag. För min del kan jag icke finna annat än att chefsposten för domän-

styrelsen har större likhet med och är närmare att jämföra med motsvarande post vid just dessa båda stora affärsverk, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen, än vid ett af våra vanliga administrativa verk. Man bör väl icke förbise att här är ett förvaltningsområde som är ett af de allra största. Alla statsskogar och kronodomäner bilda ju tillsammans en egendom, som uppgår till ett värde af ett hundratal millioner i taxeringsvärde och är af ganska omfattande areal. Att här är bruk för initiativkraft och praktisk läggning, och att en person med dessa förutsättningar snarare behöfves och är lämpad för denna befattning än en på den vanliga ämbetsmannavägen skolad, torde vara tämligen uppenbart. Därpå kom ock, att man ansåg, att lönen borde föreslås till ett belopp af 15,000 kronor i enlighet med hvad löneregleringskommittén föreslagit. Men af detta följde också, att man ansåg lämpligt, att denna chefsbefattning i andra afseenden jämställdes med cheferna för kommunikationsverken, bland annat därutinnan att, om man fått en person, som af en eller annan anledning visade sig mindre lämplig för platsen, denna plats i alla fall vore så viktig, att man icke där borde bibehålla en sådan person, och därför ville man ordna så, att större möjlighet till ombyte bereddes domänstyrelsen. Jag hoppas, att kammaren skall finna en sådan tankegång och en sådan anordning fullt korrekt och riktig.

*Ang. aflönings-
stat för domän-
styrelsen.
(Forts.)*

Herr Bergström: Kungl. Maj:t har i sin proposition n:o 39 föreslagit och statsutskottet nu tillstyrkt en lönereglering för domänstyrelsen, under förutsättning af vissa förändringar i dess sammanställning. Det har visserligen sagts under öfverläggningarna i statsutskottet, att dessa förändringar ej få betraktas som någon omorganisation och lägga hinder i vägen för en redan nu välbehöflig och tidsenlig sådan af långt mer omfattande beskaffenhet, utan endast som en tillfällig arbetshjälp, men anhåller jag att här ytterligare få betona detta.

Med den betydliga utsträckning, statsdomänerna ha, och med de omfattande insikter, som deras ekonomiska handhafvande kräfver och som af jordbruksministern nyss framhållits, bör det väl vara klart för enhvar, till och med utan särskild sakkännedom, att det knappast kan ligga inom en människas förmåga att tillfredsställande leda ens den ekonomiska förvaltningen af statens domäner och hvad som står i oundgängligt sammanhang med denna, ännu mindre att framgångsrikt därjämte syssla med så många olikartade bestyr, som ligga utom detta område och nu tillhöra domänstyrelsen. Här om någonsin är en verklig omorganisation af trängande behof, en omorganisation i samma riktning, som på sista tiden försiggått inom andra statens förvaltningsgrenar, där det rör stora ekonomiska intressen.

Knappast någon annan än chefen för domänstyrelsen själf kan känna arbetets beskaffenhet och börda i ledningen. Ingen är så-

Ang. afslöfnings-
stat för domän-
styrelsen.
Forts.)

lunda närmare till att framlägga förslag om förändringar. Men huru många, som ej vilja eller kunna inse att de fordringar, hvilka nu måste ställas på hans arbetsförmåga och insikter för blott den ekonomiska förvaltningen, väsentligt torde öfverstiga dem som förut kräfts för den mera mångsidiga verksamheten, skulle ej då vilja tolka en dylik framställning som en inkompetensförklaring från hans sida. Redan detta bevisar behofvet af en förändring.

En löneroglering nu bör sålunda icke få stå hindrande i vägen för en snar och effektiv omorganisation af domänstyrelsen, äfven om förslag därtill kommer från annat håll, en omorganisation, som inskränker dess åliggande till blott förvaltningen af statens domäner med hvad därtill hörer, men som också på samma gång utsträcker dess befogenhet med afseende å densamma på ett sätt, som möjliggör ett fullt och allsidigt tillgodoseende af statens ekonomiska intressen.

All befattning med enskilda skogar och allmänningar, med skogsläroverken, med den allmänna jaktvården, med besvärsmål som ej tillhöra förvaltningen samt med länens skogsvårdsstyrelser synes lämpligen böra kunna uppdragas åt en särskild — säg: skogsöfverstyrelse, sorterande direkt under jordbruksministern och bestående dels af från domänstyrelsen öfverflyttade tjänstemän, dels af skogsinstitutets lärarekår, och således utan nya tjänstemän eller afsevärdt ökad kostnad för staten.

Enligt mitt förmenande kunna de förluster, som den nuvarande organisationen tillskyndar staten, räknas i millioner kronor årligen, ej minst beroende af det ansvar, domänstyrelsen har gentemot teoretiska och ämbetsmänna-spörsmål, som lägga hinder i vägen för en genomträngande och praktisk blick på de ekonomiska frågorna. Härei ligger dock ingen misstro mot domänstyrelsens vare sig arbetssamhet, sakkunskap eller förmåga, och jag vill särskildt med anledning af herr Ekmans motion uttala min fulla tilltro till all den affärskompetens, som nu är för styrelsen af behofvet påkallad. Det är endast mot det icke nödvändiga mångsyssleriet jag velat inlägga bestämd gensaga, då statens ekonomiska intressen därigenom afsevärdt måste blifva åsidosatta.

Då utskottet icke uttalat sig mot en dylik uppfattning och då det är af stor betydelse att till det viktiga verksamhetsfält, som här är i fråga, kunna draga dugliga krafter, anser jag mig böra yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fahlén: Vid genomläsande af föreliggande betänkande har jag icke kunnat finna annat än att reservanterna, herrar Starbäck, Daniel Persson och Hammarlund, förebragt talande skäl för sin mening, att en omgestaltning af domänstyrelsen icke bör nu företagas. Om å ena sidan genom vissa åtgärder domänstyrelsens arbetsbörda kommer att lindras — och detta skall väl ske icke blott genom att styrelsen befrias från uppsikten öfver skogsunder

visningen utan ock genom den vidgade befogenhet, som är afsedd Ang. aflöningsstat för domänstyrelsen. att beredas öfverjägmästarne, och å den andra enutred ning i ärenden, hvilka ovillkorligen måste anses på ett intimt sätt beröra domänstyrelsen, blifvit begynt, men icke slutförd, så kan det väl icke anses annat än lämpligt att afvakta resultatet häraf, innan en ny organisation för ämbetsverket fastslås.

Jag tviflar icke på att domänstyrelsens arbetsbörda är stor, äfven om endast *antalet* ärenden icke är tillräckligt material för att grunda en uppfattning i denna fråga. Och det kan ju till äfventyrs vara möjligt, att ärendenas eller målens antal skulle kunna genom mera praktiska arbetsmetoder i någon mån nedbringas — det vet jag emellertid icke, och vågar naturligtvis då icke med bestämdhet yttra mig därom. Men äfven om arbetsbördan är stor, så borde det väl icke vara omöjligt att kunna komma öfver ett eller annat år, till dess att närmare utredningar föreligga färdiga. Det är dock att bemärka, hurusom knappast något ämbetsverk har sig anförtrodda så ofantligt stora ekonomiska statsintressen som domänstyrelsen. Hvarför skulle då icke en noggrann utredning rörande verkets organisation anses önskvärd och erforderlig?

Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, hurusom behovet af utökning af arbetskrafterna inom skogsstaten säkerligen är lika kännbart, ja ännu kännbarare än hos domänstyrelsen. Det är ett länge öfverklagadt förhållande, att personalen ute på reviren icke är tillräcklig. Sistlidet år framhölls detta i statsverkspropositionen, om jag icke missminner mig, men någon framställning om inrättande af nya tjänster göres nu icke. Det ser ut som om Kungl. Maj:t i detta hänseende upptagit lönereglerngskommitténs resonemang. Kommittén säger nämligen, att då frågan om skogarnas rentabilitet ligger utanför kommitténs uppdrag, och denna fråga redan i annan ordning är föremål för Kungl. Maj:ts pröfning, har kommittén funnit sig icke böra inlåta sig på frågan om förändrad organisation af skogsstaten. Detta resonemang hade med samma skäl kunnat föras beträffande omorganisationen af domänstyrelsen.

Under sista tiden har en önskan gjort sig gällande att tillföra statens så att säga affärsförvaltande verk så mycket som möjligt af praktisk erfarenhet och skicklighet. Så har skett i fråga om t. ex. telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen. Är praktisk erfarenhet och sakkunskap någonsin påkallad, så synes det mig vara inom domänstyrelsen, som i sin verksamhet mer än andra ämbetsverk måste vara i så godt som oafbruten kontakt med affärsvärlden. — Lönereglerngskommittén säger ock att statens skogsförvaltning blifvit en så omfattande och viktig *affär*, att vid besättande af chefsplatsen för densamma först måste göra sig gällande den synpunkten att vederbörande lämpade sig som affärsledare. Ungefär samma tanke har föranlett en motionär i Andra Kammaren, herr Johan E. Ekman, att hemställa »att Riksdagen måtte i skrifvelse

Ang. aflönings-
stat för domän-
styrelsen.
(Forts.)

till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter skedd utredning snarast möjligt förelägga Riksdagen förslag till sådan omorganisation af kungl. domänstyrelsen, att densamma måtte tillföras största möjliga sakkunskap i fråga om afsättningen af produkter ur kronans skogsegendomar, och äfven i öfrigt en mera modernt affärsmessig skötsel af nämnda afsättning möjliggöras».

Denna motion har dock tyvärr icke vunnit statsutskottets bifall. Enligt utskottets mening skulle nämligen Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation af domänstyrelsen uppfylla de önskemål motionären uttalat. Och särskildt framhåller utskottet, att de af motionären framställda anmärkningarna rörande sättet för försäljning af virke icke syntes utskottet befogade. Det kan vara möjligt att så är — och i alla händelser är det svårt att närmare inlåta sig i detalj på detta spörsmål. Men nog vill det synas, som om åtskilligt af hvad motionären anfört kan ge stöd åt det antagandet att icke allt är ordnad på allra bästa sätt. En sådan uppfattning tror jag ock, att man påträffar mångenstädes ute i landet. Detta kan ju heller icke väcka förvåning. Ingen kan väl begära, att domänstyrelsens chef skall kunna motsvara alla de kraf man velat ställa på honom — att han skall vara jordbrukskunnig, forstligt bildad och affärsbildad. Hvad det sista angår, synes det som om man ansett, att detta kraf skulle kunna hufvudsakligen tillgodoses genom underlydandes kompetens. Men detta tror jag icke är riktigt. Det är nog hos ledningen all kompetens och all erfarenhet måste samla sig. Och då denna mångskiftande erfarenhet icke är möjlig att finna hos en enda person, så synes det mig, att densamma måste på ett eller annat sätt kompletteras från honom närstående håll. Det nu föreliggande organisationsförslaget synes mig icke tillfredsställande tillgodose detta önskemål.

Jag slutar med hvad jag började med, nämligen att ansluta mig till den reservation, som afgifvits af herrar Starbäck, Daniel Persson och Hammarlund. Visserligen beklagar jag, att reservationerna icke föreslagit lönen för domänstyrelsens chef till de begärda 15,000 kronor, hvilket enligt min mening icke är för högt, och det framgår af hvad jag förr haft äran yttra, att jag naturligtvis i denna del af reservationen tar fullkomligt afstånd från motiveringen, hvilken synes mig hvila på en fullkomligt oriktig förutsättning. Men då jag med hänsyn till frågans ofantliga vikt icke kan biträda statsutskottets utlåtande, så har jag, i det läge frågan nu har, icke någon annan utväg än att ansluta mig till reservationen i dess helhet och jag yrkar alltså bifall till densamma.

Herr Wijk Ivar: Jag skall endast be att få göra ett yrkande till komplettering af min reservation i så måtto, att efter aflöningsstaten tillägges den i utskottets förslag förekommande anmärkningen: Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle,

skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå *Ang. aflöningsstat för domänstyrelsen.* äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen. (Forts.)

Då jag emellertid har ordet, skall jag be att få säga några ord med anledning af statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet nyss fälda yttrande, att domänstyrelsens verksamhet borde jämtställas med kommunikationsverkens. Jag kan visserligen erkänna detta, om man kunde tänka sig, att Riksdagen skulle slå in på att anordna en förädlingsindustri uppe i Norrland, men jag tager för alldeles gifvet, att Riksdagen aldrig kommer att göra detta. Den lilla förädlingsindustri, som finnes i västra distriktet och kanske på ett eller ett par ställen till, torde nog skötas af öfverjägmästarne. Om dessa, såsom hittills varit fallet, äro dugande män, och då kommittén tillstyrkt, att de skola få ytterligare befogenhet, hvilket äfven departementschefen, vill jag minnas, instämt i, tror jag för min del, att detta aflöningsätt med arfvode icke är nödvändigt.

Grefve Hamilton Raoul: Om jag hyser betänkligheter för att bifalla utskottets hemställan i förevarande punkt, så härleder detta sig icke därifrån, att jag anser lönestaten vara för högt tilltagen, utan snarare tvärtom. Min åsikt är, att vilja vi hafva dugligt folk, så måste vi också betala dem; och det har med afseende å chefsplatserna för t. ex. riksbanken och järnvägsstyrelsen visat sig att vi fattat ett lyckligt beslut, då vi höjt lönen för dessa platser.

Mina betänkligheter grunda sig på fruktan för att, därest den omorganisation som här föreslagits blifver beslutad, detta skulle kunna invägga Riksdagen i den tron, att därmed är allt väl bestämdt. Så är likväl enligt mitt förmenande ingalunda förhållandet.

I allmänhet under vårt riksdagsarbete hafva vi visat oss kunna — såsom herr Billing en gång sade — subtrahera och kanhända någon gång äfven addera. Däremot hafva vi icke ådagalagt någon vidare skicklighet, då det gällt att höja bärkraften hos våra skatteobjekt och väl vårda våra skattekällor. En af de förnämsta skatte-källor vi hafva är våra statsskogar, och jag tror att man lugnt kan påstå, att de icke skötas så som de borde skötas, åtminstone icke i afseende å affärsmässighet och den rent forstliga behandlingen.

Om man drager upp paralleller mellan Sveriges och Tysklands statsskogar, hvilka, då man endast tager i betraktande deras produktiva områden, äro i det närmaste lika stora, så finner man, att Tysklands statsskogar gifva en årlig inkomst af mellan 50 och 60 miljoner kronor, under det att Sveriges statsskogars årsinkomst blott uppgår till 8—9 miljoner kronor.

Man kan härfpå svara, att Tysklands skogar skötas på ett fullt forstligt sätt sedan snart 80 år, hvilket icke varit fallet med våra statsskogar. Häri ligger en sanning, men för att komma till ett

Ang. afbönings-
stat för domän-
styrelsen.
(Forts.)

godt resultat måste man snarast börja med en rationell skogsskötsel. Största felet i skötseln af våra skogar är nog det som framhållits i herr Ekmans motion, nämligen att vi hafva ett alltför byråkratiskt regemente i stället för modernt, affärsdugligt sådant. Vidare böra vi också hafva tillräckligt med folk för att sköta våra skogar. Jag tror att vi kunna säga, att vi hafva en utmärkt kår af såväl jägmästare som också skogvaktare och kronojägare; hvad deras duglighet och skicklighet beträffar är nog i allmänhet intet öfrigt att önska. Man kan likväl icke begära att en kår på ett 100-tal jägmästare och 400 kronojägare skall kunna sköta våra stora arealer och sköta dem lika bra som Tysklands motsvarande kår på 600 jägmästare och 4,000 kronojägare. Om vi vilja tänka på att få inkomst af våra skogar, skola de skötas på ett *intensivt* sätt; och då behöfs det också tillräckligt med folk för ändamålet.

Jag har endast velat framhålla detta, då det nu är fråga om att taga ett tuppfjät till omorganisation. Det måste betonas, att detta endast utgör första steget till en fullständig omläggning af hela vår skogsvård, och det är att hoppas att snart nog, sedan kommitterade slutat sitt arbete, vi få ett förslag till fullständig omorganisation såväl af domänstyrelsen som också af vår skogsstat.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag kan, herr grefve och talman, icke annat än sympatisera med hvad de båda sista ärade talarne framhållit, då de uttryckt önskvärdheten af att få en fullt affärsmissig och en fullt god skötsel af Sveriges skogar. Jag kan icke heller neka till att det finns saker därvidlag i den nuvarande organisationen, som äro i behof af förbättring.

Då dessa båda talare emellertid såsom det viktigaste därvidlag hafva framhållit att personalen i bygderna, den egentliga skogspersonalen, ökas, så är detta visserligen ett sant ord, men den frågan föreligger ju alls icke här. Jag är dock tacksam för dessa ord, och jag är öfvertygad om att den frågan ganska snart kommer fram för Riksdagen. Jag hoppas, att de ärade talarne då komma att strida för de åsikter, åt hvilka de nu gifvit uttryck.

Här föreligger ju likväl endast frågan om ökning i lönerna och förstärkning i arbetskrafterna för domänstyrelsen. Att förstärkning af arbetskrafterna i styrelsen är behöflig, har ingen af de ärade talarne förnekad. Den förste af dem yttrade emellertid, att det icke gör någonting med ett sådant verk som det här är fråga om, om man väntar ett eller annat år med genomförandet af en omorganisation, för att man skall få den riktigt bra. Härpå vill jag svara, att skulle Riksdagen nu afslå här föreliggande förslag och det sedan blefve en hop kommittébetänkanden, utlåtanden af ämbetsverk och sådant, så komme det att dröja i många år, innan man finge denna omorganisation färdig. Jag är öfvertygad om, att det skulle vara en dålig affär för staten att under sådana förhållanden afslå hemställan om den här behöfliga ökningen i arbets-

krafterna. Det är visserligen sant, att man genom antagandet af detta kungl. förslag icke får flera personer i domänstyrelsen, men man får där en byrå till; och jag tror, att alla som något känna till arbetena i ämbetsverken förstå, att däri i alla fall ligger en ganska stor ökning i arbetskrafterna.

När därtill kommer, att Kungl. Maj:t bestämdt har förklarat, att Kungl. Maj:t icke utan vidare godkänner det förslag till delning af arbetet inom byråerna som kommittén framlagt, utan åt sig reserverat full handlingsfrihet därvidlag, och när Kungl. Maj:t äfven fastslagit det villkoret för åtnjutande af de högre lönerna, att alla ämbets- och tjänstemän inom domänstyrelsen skola vara underkastade samtliga de förändringar i tjänsteplikt som framdeles kunna komma att fordras af dem, så finner jag icke, att Riksdagen genom att nu gifva sitt bifall till föreliggande kungl. proposition förhindrar genomförandet af en framdeles möjligen beslutad ändring i domänstyrelsens organisation.

På dessa skäl anshäller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förevarande hemställan.

Herr Wijk, Ivar: Mina herrar, vi lefva verkligen i kommittéernas tid! Här fordras nu en omorganisation, och det skall väl då bli en ny kommitté, som återigen skall ta hand om frågan. Denna fråga har dock redan nu behandlats af löneregleringskommittén och pågår en kommitté för skogsvård, och så ha vi en kommitté för skogsläroverken, det är summa 3. Skulle det nu komma ytterligare en kommitté, numro 4, det vore verkligen att sätta kronan på verket.

Mig synes, att det nu sannerligen är tid att fatta beslut i denna fråga; och säkert är, att byråerna i domänstyrelsen, särskildt skogsbyråerna, äro öfverfyllda med arbete, så att de behöfva hjälp af en sjätte byrå.

Jag ber att särskildt få fästa mig vid hvad grefve Hamilton yttrade. Grefve Hamilton jämförde afkastningen af skogarna i Tyskland med afkastningen af våra skogar. För att en sådan jämförelse skall bli riktig, bör man väl också jämföra de klimatiska förhållandena. Härvidlag är att märka, att växtperioden i Tyskland och växtperioden i Norrland skilja på en 100 år. Då måste det väl också blifva skillnad i afkastningen.

Grefve Hamilton, Raoul: Jag erkänner att klimatet är annorlunda i Tyskland än i Sverige, särskildt norra Sverige, men jag vågar påstå, att hvad jordmänen beträffar, så är det icke bättre jordmän i Tyskland än i Sverige, utan tvärtom. Om den siste ärade talaren sett de jordsträckor, hvarpå Tysklands statsskogar i allmänhet befinna sig, så har han nog lagt märke till att jordmänen i allmänhet består af dålig sand.

Man får härvidlag också taga hänsyn till produkten, och då

Ang. aflönings- v ågar jag påstå att vi få en bättre vara på våra skogsmarker än
stat för domän- man får i Tyskland.
styrelsen.
(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talman-
nen yttrade, att i afseende på nu föredragna punkt föreläge följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Wijk, Ivar*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom vid momentet afgifna reservation med det tillägg beträffande vaktmästare, som angäfvos i anmärkningen vid utskottets förslag till aflöningsstat; och 3:o) af herr *Fahlén*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Starbäck m. fl. vid momentet anförda reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Wijk, Ivar*, begärde votering, i anledning hvaraf herr talman-
nen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition därvid antaga bifall till det af herr *Wijk* framställda yrkandet eller bifall till herr *Fahléns* förslag; och förklarade herr talman-
nen sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervä-
gande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Wijks* yrkande.

Jämväl om kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående punkten 9 mom. a) i statsutskottets utlåtande n:o 10 antager bifall till herr *Ivar Wijks* yrkande i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontroproposition i nämnda votering antagits bifall till herr *Fahléns* yrkande i frågan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna utfallit sålunda:

Nej—43.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvotereringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 9 mom. a) af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i mom. a) i den af herr Ivar Wijk vid punkten afgifna reservation med det af herr Wijk under öfverläggningen gjorda tillägg.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—87;

Nej—38.

Mom. b—c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 10.**Mom. a).**Aflöningsstat för skogsstaten.**Aflöningsstat
för skogsstaten.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, bland annat, att godkänna i statsrådsprotokollet för den 13 januari 1908 intaget förslag till stat för skogsstaten.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, i anledning af hvad Kungl. Maj:t föreslagit, måtte godkänna följande aflöningsstat för skogsstaten:

Aflöningsstat
skogsstaten.
(Forts.)

		Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa			
Aflöning.							
1	öfverjägmästare	4,000	3,200	7,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.		
3	»	12,000	9,600	21,600			
1	»	4,000	2,800	6,800			
5	»	20,000	14,000	34,000			
1	jägmästare	2,300	3,000	5,300			
11	»	25,300	33,000	58,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kronorsamtefter än ytterligare 5 år äfvenledes med 400 kronor.		
1	»	2,300	2,800	5,100			
11	»	25,300	30,800	56,100			
1	»	2,300	2,600	4,900			
10	»	23,000	26,000	49,000			
1	»	2,300	2,400	4,700			
5	»	11,500	12,000	23,500			
1	»	2,300	2,200	4,500			
6	»	13,800	13,200	27,000			
1	»	2,300	2,000	4,300			
41	»	94,300	82,000	176,300			
1	kronojägare	i Norrbottens och Västerbottens län samt i Särna socken med Idre kapellag af Kopparbergs län.		600	700	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronorsamtefter än ytterligare 5 år äfvenledes med 100 kronor. Därbostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
155	»			93,000	108,500	201,500	
1	»	inom öfriga norrländska län, inom öfriga delar af Kopparbergs län samt Värmlands län.		600	600	1,200	
61	»			36,600	36,600	73,200	
1	»	i öfriga delar af landet.		600	500	1,100	
163	»			97,800	81,500	179,300	
Summa		476,200	470,000			946,200	
Respenningar.							
3	öfverjägmästare	(å 1,300 kr.)	3,900 kr.				
3	»	(å 1,100 kr.)	3,300 »				
3	»	(å 1,000 kr.)	3,000 »				
1	»		800 »				
31	jägmästare	(å 900 kr.)	27,900 »				
6	»	(å 800 kr.)	4,800 »				
22	»	(å 700 kr.)	15,400 »				
19	»	(å 600 kr.)	11,400 »				
10	»	(å 500 kr.)	5,000 »				
2	»	(å 400 kr.)	800 »				
156	kronojägare	(å 250 kr.)	39,000 »				
50	»	(å 200 kr.)	10,000 »				
41	»	(å 150 kr.)	6,150 »				
76	»	(å 100 kr.)	7,600 »				
59	»	(å 50 kr.)	2,950 »				
						142,000	
Hyresersättning.							
10	öfverjägmästare	för expeditiionslokal (å 400 kr.)	4,000 kr.				
238	kronojägare	(å 100 kr.)	23,800 »			27,800	
Summa						1,116,000	

Innehar jägmästare eller kronojägare boställe, skall boställets uppskattade afkomst afgå å indelingshafvarens lön. Därest åt jägmästare upplåtes bostadslägenhet, skall han vidkännas afdrag å lönen, motsvarande skälighyra.

Vid förevarande moment hade reservation anförts af herrar *E. G. Kinberg, D. Persson* och *K. Starbäck*, hvilka yrkat, att ^{Aflöningsstat för skogsstaten.} de i det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till stat för skogsstaten upptagna respenningar för öfverjägmästare och jägmästare måtte af Riksdagen beviljas, och att anslaget till respenningar alltså måtte i staten utföras med ett belopp af 153,500 kronor. (Forts.)

Herr Kinberg: Jag är öfvertygad därom, att enhvar, som är intresserad för skogsstatens uppgift, skall känna sig tacksam för det sätt, hvarpå skogsstatens lönefråga blifvit behandlad i utskottet. Utskottet har nämligen här till fullo behjärtat just kärnpunkten i regleringen, nämligen att göra skogsstatens aflöning så tillräcklig, att personalen kan ägna hela sin kraft, allt sitt intresse åt statens skogsskötsel, ty endast därigenom kan en tidsenlig utveckling af skogsvården äga rum och skogarnas afkomst blifva varaktigt och stadigt ökad. Men på samma gång beklagar jag, att detta förstående af regleringens hufvudmoment icke har sträckt sig till respenningarna. Tillräckligheten af skogsstatens respenningar är dock villkoret för att man skall kunna omsätta i praktiken det syfte, som jag nyss nämnde, nämligen att åstadkomma en intensiv skogsvård. Det är utarbetet, arbetet ute i skogen, som respenningarna äro till för. Utan tillräckliga respenningar kan icke vinnas den intensitet i arbetet ute i skogarna, som just regleringen åsyftar. Jag beklagar då den nedprutning af 11,500 kronor i anslaget, som utskottet här på kompromissens väg varit tvungen till. Man kan ju tycka, att 11,500 kronor, fördelade som de äro på 100 tjänsteinnehafvare, äro en ringa summa. Så är dock icke fallet. Afprutningen är i vissa fall en femtedel, en sjättedel och en åttendedel samt i lyckligaste fall en tiondedel af respenningarna enligt Kungl. Maj:ts förslag, och det är ju inga bagateller. De inverka i allmänhet taget ock mycket ojämnt.

Här inträffar nämligen, för att anföra ett exempel, att beträffande 17 revir alla vederbörande hafva varit eniga om behovet för jägmästarnes tjänsteutföring att erhålla 800 kronor i respenningar. Såväl kommittén, som haft sakkunniga från skogsstaten till sin hjälp, som ock domänstyrelsen, hvars förslag hvilar på en lång tids sakkännedom, och äfven Kungl. Maj:t, alla hafva varit eniga om, att för dessa 17 revirs skötsel skulle behövas dessa 800 kronor i respengar. Likväl har utskottet med sin linjal nu strukit af 100 kronor från dessa revirs anslag. Det är icke att tillgodose det verkliga behovet, ej heller är det att främja det syfte, som regleringen har.

Domänstyrelsen, som ju är sakkunnig och bör förstå denna fråga, yttrar sig, på sidan 160 i betänkandet, sålunda:

»I följd af skogsfrågans hastiga utveckling under de senare åren har krafvet på tjänstemännens både duglighet och arbetsintensitet nu måst ställas högre än för fem år sedan. Särskildt finge

*Aföningsstat
för skogsstaten.
(Forts.)*

styrelsen i detta afseende framhålla, att åt arbetet ute i skogarna måste ägnas längre tid. Men om detta skulle kunna ske i nödig omfattning, så måste respenningarna högst väsentligt ökas. Kunde tjänsteman visa, att han på resor använt hela sitt reseanslag, torde det vara svårt att af honom fordra än ytterligare tjänstesor, äfven om de vore än så nödiga, ty tjänstemannen skulle i så fall på resor i statens tjänst uppoffra egna medel.»

Jag kan icke annat än fullständigt gilla den uppfattningen, att respenningarna utgöra ett medel att få personalen ut i skogen. Lönen och tjänstgöringspenningarna äro icke afsedda för att täcka reskostnaden, utan denna skall täckas af respenningarna, hvilka alltså särskildt för sig böra bedömas efter behovet i de särskilda reviren, men så sker icke här, då 100 kronor afprutas på samtliga revir.

Kungl. Maj:ts förslag är grundadt på en utredning af domänstyrelsen. Reviren hafva indelats i 6 klasser, alltefter den erfarenhet, som man vunnit om den verkliga kostnaden, men det är ju tydligt, att då man under nuvarande förhållanden vill öka intensiteten i själfva utarbetet, måste tjänstgöringspenningarna ökas vida utöfver hvad de varit. Här får man också taga hänsyn därtill, att i denna reglering ingår ett villkor, nämligen att nu utgående ersättning för vissa resor icke vidare skall utgå, utan upphöra. Detta är motivet för den ökning i reseanslaget utöfver kommittéförslaget, som Kungl. Maj:t på grund af domänstyrelsens utredning har godkänt och anmält till Riksdagens pröfning.

Det är ju så, att en jägmästare skall vara rörlig för att kunna fullt fylla sin uppgift. Han skall vara påpasslig. Han får icke försumma att infinna sig i skogen när helst en förvaltningsåtgärd af någon betydelse skall anordnas. Att vid en skogsförvaltning underlåta att begagna ett gynnsamt tillfälle kan föranleda stor skada. Det kan föranleda stora förluster, som kunna sträcka sig långt fram i tiden. Kommittén har med styrka framhållit just denna sida af saken.

Detta är således, mina herrar, icke en lönefråga. Det är helt enkelt en ersättningsfråga. Det är en fråga om ersättning för kostnader, som äro oundvikliga för att man nöjaktigt skall kunna sköta tjänsten. Under sådana förhållanden vågar jag vädja till kammaren om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Jag tror, att det icke är möjligt att utan dessa respenningar, sådana de nu äro framlagda i Kungl. Maj:ts förslag, få fram hvad man vill få fram, nämligen den intensitet i arbetet ute i skogarna hos personalen, som är ett oeftergifligt villkor — och som i synnerhet i vår tid framställer sig såsom ett oeftergifligt villkor — för en tidsenlig skogsvård.

Herr grefve och talman, jag yrkar bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Då jag, herr talman, icke

biträdt herr Kinbergs reservation inom statsutskottet, har orsaken icke varit den, att jag icke till fullo insett, att det af domänstyrelsen framlagda förslaget till respennningar har varit fullt motiveradt, och att det hade varit önskvärdt, att detta förslag vunnit statsutskottets hela erkännande. Men statsutskottets förslag är ju, såsom här blifvit sagdt, ett kompromissförslag, och jag anser icke, att det är farligt, att Riksdagen ger sitt godkännande däråt och detta af det skälet, att det allt mer och mer har blifvit en rotfast öfvertygelse både hos folket och i Riksdagen, att det är aldeles nödvändigt, att skogstjänstemännen komma ut på marken och arbeta där. Jag är därför öfvertygad om att, ifall det visar sig — såsom jag ock fruktar — att de här föreslagna respennningarna icke äro tillräckliga, domänstyrelsen snart skall komma med en ny väl och fullständigt motiverad framställning i afseende på respennningarna, hvilken framställning kanhända bättre skall tillgodose det mycket viktiga behovet.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Odelberg, Theodor: Jag tror, att man känner statsutskottet bra litet, om man föreställer sig, att då det förelägges utskottet en lönestat på 1,127,500 kronor, som förut uppgått till 682,500 kronor, statsutskottet icke då skulle försöka att nedpruta åtminstone något. Jag tycker också, att den ärade reservanten borde hafva varit tacksam mot utskottet, då dessa nedprutningar belöpa sig blott till 11,500 kronor. Det är en nedprutning på jägmästarnes respennningar, icke på lönen eller tjänstgöringspenningarna. Således på en post, som, om den visar sig vara otillräcklig, ganska snart kan höjas. Jag ber att få upplysa, att respennningarna äro satta 100 kronor högre för jägmästarna än hvad löneregleringskommittén ansåg skäligt, men visserligen 100 kronor lägre än Kungl. Maj:ts förslagit; och i allmänhet till 50 % högre belopp än hvad för närvarande består.

Den siste talaren sade, att det var i 17 revir, som respennningarna upptagits till mindre belopp än kommittén föreslagit. Detta är kanske förhållandet i några revir, men det är i det öfverjägmästardistrikt, hvars öfverjägmästare varit representant för skogsstaten i kommittén, och han torde kanske för mycket hafva tillgodosett sina underordnades intressen.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Petersson, Alfred: Jag ber att allra först få begagna tillfället för att till statsutskottet framföra ett tack för den välvilja, hvarmed utskottet, öfverhufvud taget, behandlat den nu föredragna löneregleringen, som ju, såsom förut påpekats, innebär en ganska afsevärd förhöjning i budgeten och ökade kraf på densamma för detta ändamål. Jag har ock anledning att uttala visshet därom, att denna löneförbättring skall i icke ringa mån bi-

*Aflöningsstat
för skogsstaten.
(Forts.)*

draga till att, om icke minska klagomålen öfver det sätt, hvarpå skogsstaten och domänstyrelsen utfört sitt värf, så dock alldeles säkert minska de berättigade skälen för sådana klagomål.

Ett väsentligt skäl för denna lönereglering är naturligtvis, att man genom den velat nå målet att få en större intensitet i afseende på skogsvården. För att nå detta mål är det nödvändigt, att denna personal blir i tillfälle att vistas ute i skog och mark och så litet som möjligt sysselsätta sig med skrifgöromål på sina kontor. Om den saken äro också alla eniga, att man bör sträfva efter detta mål. Utskottet har lyckligtvis icke gjort någon afprutning på lönerna men däremot gjort en liten afprutning på respencingarna. Respenningefrågan är en ganska svårlöst fråga. Utan att man på något sätt bereder dessa tjänstemän möjlighet att få ersättning för de ökade utgifter, som blifva en följd af, att de äro borta från hemmet och utföra sitt arbete i skog och mark, utan att man kan, säger jag, bereda dem skäligen ersättning därför, kan man icke fordra, att de skola vistas ute på långa afstånd från hemmet dag ut och dag in, ty det skall tydligtvis tära på deras lilla inkomst, som är afsedd för deras bärgning.

Redan kommittén uppkastade spörsmålet, om det icke vore möjligt att på någon annan väg lämna dem ersättning för detta än att fastslå ett fixt belopp. Men löneregleringskommittén kom, efter att hafva vändt på denna sak och öfvervägt den, i alla fall till det resultatet, att det är förenadt med så stora svårigheter att fullt tillfredsställande ordna respencingefrågan, så att kommittén måste stanna vid att föreslå ett visst belopp.

Det hade ju annars legat nära till hands att fastslå, att jägmästarne skulle få betaldt för hvad deras resor kostade, d. v. s. betaldt efter resereglementet. En sådan anordning hade emellertid fört med sig för det första, att man icke kunnat öfverblicka kostnaden, och för det andra en massa skrifverier för utfående af resekostnadsersättningen. Jägmästarne skulle haft reda på skjutstaxor och allt möjligt. Man ville fritaga dem från skrifverier i så hög grad som möjligt.

När domänstyrelsen hade samma fråga till öfvervägande, uppkastade den ungefär samma spörsmål om, hur man skulle få den föreliggande frågan ordnad, och den funderade, såsom framgår af betänkandet, på att föreslå ett fixt belopp för själfva resekostnaden, men dessutom ett dagtraktamente åt dem. Det resulterade emellertid icke i något direkt förslag från domänstyrelsen, utan äfven den vek undan för svårigheten och föreslog ett fixt belopp, detta dock höjdt med 200 kronor i allmänhet utöfver hvad löneregleringskommittén föreslagit.

När Kungl. Maj:t hade att pröfva denna fråga och med det önskemål, Kungl. Maj:t hade för ögonen, att dessa tjänstemän skulle så mycket som möjligt vistas ute i skog och mark, kunde Kungl. Maj:t icke gärna föreslå något lägre belopp än hvad som föreslagits af

den på detta område mest sakkunniga myndigheten, som man väl får säga, att domänstyrelsen är. Nu säger utskottet i sitt betänkande, att det delar den där önskan, och framhåller betydelsen af att skogstjänstemännen eggas till verksamhet i skogen, men i fråga om respenningsarna synas ofvan angifna belopp vara för ändamålet fullt tillräckligt.

*Aflöningsstat
för skogsstaten.
(Forts.)*

Mina herrar, det är enligt mitt förmenande mycket svårt att fastslå och säga, att vare sig det belopp, som utskottet föreslagit, eller det belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit, är fullt tillräckligt för ändamålet; men i alla fall, det belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit, är 100 kronor mera för jägmästarna och till och med 300 kronor mera för vissa af öfverjägmästarna, än hvad utskottet föreslagit. Och det är, som jag betonat, af synnerlig vikt, att man icke stannar på halftva vägen, så att när t. ex. en öfverjägmästare kommer till ett revir och skall inspektera, och jägmästaren påminnes att resa ut dit eller dit, ty det är där det eller det att göra, jägmästaren säger: »Respenningarna äro slut. Dem har jag använt för länge sedan, och jag har icke råd att i vidare mån använda mina små tillgångar.» Då står öfverjägmästaren eller domänstyrelsen där, och jägmästaren måste sitta hemma.

Denna afprutning, som utskottet här har föreslagit, drabbar mera öfverjägmästarna, ty där gäller det större belopp, och jag ber att få säga, att det är med afseende på dem af synnerligen stor vikt och betydelse, att de kunna vara ute på sina mycket stora och vidsträckt distrikt och verkställa inspektioner. Nu har man visserligen med detta prutat 11,500 kronor, och en ärad ledamot af utskottet har sagt, att det är ju kutym och så godt som nödvändigt, att utskottet skall pruta. Men icke kan jag tänka mig, att det är en riktig princip, att man skall pruta bara för nöjet att få pruta. Om man har den föreställningen, att domänstyrelsen kan ju komma tillbaka efter ett par år med förslag om ökning af respenningsarna, ja, har man detta i perspektiv, är det icke då klokt att taga det förslag, som nu föreligger?

Det finnes ett gammalt ordspråk, som säger: »Det är bättre att hafva en fågel i handen än 10 i skogen.» Det är kanske efter den principen, som man här i viss mån handlat. Det kan vara riktigt, men jag vill säga, att jag för min del tycker, att det är bättre att hafva dessa hundra jägmästare och öfverjägmästare i full verksamhet ute i skog och mark än att hafva dessa 11,500 kronor i fickan och alla jägmästarna och öfverjägmästarna sittande hemma.

Herr Wijk, Ivar: Jag ber att få instämma i herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet uttalande, att denna respenningsfråga kanske varit den kinkigaste delen af hela frågan om lönestaten.

Då man icke ville gå in på, att jägmästarna skulle få resa efter resereglementet, så var det ju ganska kinkigt att här få någon

*Aflöningsstat
för skogsstaten.
(Forts.)*

hållpunkt. Kommittén hade precis samma åsikt, som utskottet och Kungl. Maj:t omfatta. Man ville nämligen ha skogstjänstemännen mera ute i skogarna, och då behöfva de äfven ökade respenningar. Jägmästarna hade gjort en framställning, hvori de yrkat att få resa efter resereglementet. Om detta icke kunde ske, begärde de en förhöjning på respenningarna af $33\frac{1}{3}$ procent. Det är dessa $33\frac{1}{3}$ procent, som kommittén här föreslagit och utskottet gått med på. Utskottet har till och med höjt den slutsumma, kommittén hade, med ungefär 2,000 kronor.

Nu är det ofantligt svårt att säga, om Kungl. Maj:ts, eller om utskottets förslag är det riktiga. Den representant för skogsstaten, som satt i kommittén, förklarade sig emellertid nöjd med kommitténs framställning, och då hade denna ju ingen anledning att gå längre.

Då jag anser, att förslaget kan vara tillfyllest, såsom det är, yrkar jag emellertid bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna del af mom. a) yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Kinberg*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid momentet afgifva reservation.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delen af mom. a) samt mom. b—h).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. i).

*Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.*

Kungl. Maj:t hade vidare föreslagit Riksdagen att godkänna uppgjordt förslag till stat för statens skogsförsöksanstalt.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft två inom Riksdagen väckta motioner, i fråga om anslaget till statens skogsförsöksanstalt.

I den ena af dessa motioner, n:o 31 i Första Kammaren, hade herr *Alb. Bergström* med flere hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att anslaget till skogsförsöksanstalten skulle utgå i öfverensstämmelse med domänstyrelsens förslag i ämnet, eller med följande belopp:

arfvode till föreståndaren	kronor	4,000: —
» » botanisten	»	6,000: —
» » en assistent.....	»	3,500: —
» » »	»	3,500: —
» » rese- och traktamentsersättning m. m. »		15,000: —

Summa kronor 32,000: —

I en i samma ämne inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 58, hade herr *S. J. Enander* föreslagit, att Riksdagen, med förkastande af Kungl. Maj:ts förslag, måtte antaga det af kungl. domänstyrelsen framlagda förslaget till stat för statens skogsförsöksanstalt, samt att Riksdagen måtte bevilja den föreslagna höjningen af expensmedlen att gälla från och med innevarande år.

Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts.)

Utskottet hade på angifna grunder hemställt, att Riksdagen, i anledning af hvad Kungl. Maj:t föreslagit samt herrar *Bergströms* och *Enanders* ofvannämnda motioner, måtte godkänna följande stat för statens skogsförsöksanstalt:

	Kronor
Arfvode till föreståndaren	3,000
» » botanisten	5,000
» » en assistent	3,000
» » » »	3,000
Till rese- och traktamentsersättning samt till afönings åt tillfalliga biträden och handtlangning afvensom till expensmedel	15,000
Summa kronor	29,000

Vid momentet hade reservation anförts af herrar grefve *A. F. C:son Wachtmeister*, *E. G. Kinberg*, *K. Starbäck* och *J. T. Larsson*, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa, att Riksdagen måtte godkänna följande stat för statens skogsförsöksanstalt:

	Kronor
Arfvode till föreståndaren	3,000
» » botanisten	5,500
» » en assistent	3,500
» » » »	3,500
Till rese- och traktamentsersättning samt till afönings åt tillfalliga biträden och handtlangning afvensom till expensmedel	15,000
Summa kronor	30,500

samt af herr *E. G. Kinberg*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa, att den föreslagna höjningen af expensmedel för statens skogsförsöksanstalt måtte gälla äfven för år 1908.

Grefve *Wachtmeister*, *Fredrik*: Såsom kammaren funnit, har Kungl. Maj:t ansett sig böra nedpruta det af domänstyrelsen framlagda förslaget till lönestat för statens skogsförsöksanstalt.

Ang. stat för statens skogs försöksanstalt. Åtskilliga motionärer i båda kamrarna ha emellertid upptagit domänstyrelsens förslag och gjort det till sitt. Jag skall nu be att få yttra några ord angående denna fråga.

(Forts.)

I afseende på botanisten, som är anställd vid denna skogs-försöksanstalt, har af Kungl. Maj:t förslagits en aflöning af 4,500 kronor. Domänstyrelsen hade föreslagit 6,000 kronor. Statsutskottet har beträffande denna person ansett sig böra något gå tillmötes det af motionärerna framlagda förslaget. Statsutskottet har nämligen föreslagit Riksdagen att höja lönen från 4,500 till 5,000 kronor. Jag kan för min del icke finna denna af statsutskottet föreslagna höjning tillräcklig, och jag skall be att få ge skäl för detta påstående.

Denne botanists ställning har både af Kungl. Maj:t och af statsutskottet jämförts med den ställning, som intages af en öfver-assistent vid centralanstalten för försöksväsendet för jordbruket. Hvad denna jämförelse beträffar, är det nog förhållandet, att en öfverassistent vid denna centralanstalt har en ganska själfständig ställning, men jag vet icke, om den är fullt så själfständig som botanistens vid statens skogsförsöksanstalt, ty man kan säga, att den sistnämnde intager en fullt själfständig ställning. Hvad angår aflöningen åt nämnda öfverassistent, är förhållandet det, att hans begynnelse-lön är 4,500 kronor och slutlönen 5,500 kronor, men från dessa belopp skall dragas 500 kronor för bostaden. Nu är saken den, att den bostad, som lämnas åt denne tjänsteman är af så utmärkt beskaffenhet, att om man skall uppskatta det verkliga värdet af en sådan bostad, får man icke stanna vid 500 kronor, utan vid 1,000 kronor. Jag skulle därför vilja säga, att den verkliga lönen för öfverassistenten vid centralanstalten är: begynnelse-lön 5,000 kronor och slutlön 6,000 kronor. Vidare kan anföras, att botanisten vid skogsförsöksanstalten icke åtnjuter något ålderstillägg, och något sådant har heller icke ifrågasatts.

Jag har i den reservation, som fogats till statsutskottets utlåtande, tagit mig friheten yrka, att botanisten vid statens skogs-försöksanstalt skall få en lön af 5,500 kronor, således 500 kronor mera, än hvad statsutskottet föreslagit och 500 kronor mindre, än hvad domänstyrelsen ursprungligen hemställt om.

Jag tror, att det skulle vara en klok åtgärd att gifva denne botanist det högre arfvodet, därför att det är en ofantligt viktig befattning, och vi äro lyckliga att för närvarande ha en mycket väl kvalificerad person på denna post. Ger man honom en god aflöning, har man ju förhoppning att längre få behålla honom.

Det sista skälet, som jag yttrat till förmån för en höjning af arfvodet åt botanisten, är också det hufvudskalet, som jag har för att påyrka, att assistenterna vid samma anstalt skola få en bättre aflöning, än utskottet här föreslagit.

För assistenterna har Kungl. Maj:t föreslagit 3,000 kronor, och detta belopp har statsutskottet också föreslagit. Jag har i min reservation hemställt om ett belopp af 3,500 kronor. Jag tror nämli-

gen, att det är mycket viktigt, att man ger en tämligen bra aflöning åt dessa assistenter. Ty annars kommer det att i framtiden blifva, såsom det hittills varit, nämligen att vi jämt få byta om dem. Detta är mycket skadligt för denna skogsförsöksanstalt, hvarest kontinuitet i verksamheten har särdeles stor betydelse.

*Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts.)*

Här har yttrats, att det finnes stora sympatier för åtgärder, som göras i ändamål att skogsväsendet skall gå framåt i vårt land. Jag tror, att ingen kan förneka, att den tanke, som låg till grund för upprättandet af denna skogsförsöksanstalt, har varit riktig och att anstaltens verksamhet kan bli till största välsignelse för landets skogsväsende. Men då är det också nödvändigt att utrusta anstalten med tillräckliga penningemedel.

I ännu ett hänseende ber jag att få tillstyrka någon ökning i de af statsutskottet föreslagna anslagen och det är beträffande expensmedlen för skogsförsöksanstalten. Saken är nämligen den, att dessa expensmedel redan under föregående år visat sig vara otillräckliga. Därför vore det skäl att öka dem redan under detta år, då man annars icke kan till fullo utnyttja den arbetskraft, som man äger inom denna anstalt. Denna sak är föreslagen i en reservation af herr Kinberg.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till min reservation.

Herr Barthelson: Grefve Wachtmeister har nyss på ett ingående sätt belyst föreliggande fråga, men äfven jag skall be att här få komma med några synpunkter däri.

Vi ha nu i vårt land haft en verklig skogsskötsel under så pass lång tid och i en sådan utsträckning, att vi däraf fått erfarenhet, att vi afsevärdt kunnat höja vårt lands skogsproduktion, om vi vid skogsbeståndens anläggning och vård tillämpa skogsvetenskapens fordringar. Jag vill icke här inlåta mig på några kalkyler rörande den möjliga storleken eller det möjliga värdet af en sådan ökning. Jag ber endast att få konstatera, att en sådan ökning är för vår industri, för vår export, ja, för hela vårt land af en så kolossal betydelse, att den, mina herrar, väl förtjänar, att vi däråt ägna våra krafter.

Ett af de viktigaste medlen att nå detta mål är nu denna statens skogsförsöksanstalt, för hvilken Kungl. Maj:t här framlagt förslag till lönereglering. Kungl. Maj:t föreslår i propositionen till arfvode åt föreståndaren 3,000 kronor plus jägmästarelönen, till aflöning åt botanisten 4,500 kronor, åt hvar och en af de båda assistenterna 3,000 kronor och dessutom i expensmedel 15,000 kronor, inalles 28,500 kronor. I förhållande till hvad som kan vinnas genom denna anstalt är det begärda beloppet således en högst obetydlig summa.

För denna institution är det af stor vikt, att det finnes kontinuitet i arbetet, så att en forskare, när han sysslat med sina undersökningar några år, icke behöfver afbryta dem för att låta

Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts.)

dem fortsättas af en annan. Det är ju också af stor vikt, att på denna anstalt finnas fullt kompetenta, vetenskapligt skolade personer. Vi måste betänka, att det här gäller en speciell gren för vetenskapsmannen. Sedan han tillträdt en dylik befattning, måste han använda ett par tre år för att sätta sig in i förevarande förhållande. Om vi här icke bevilja tillräckliga aflöningar, få vi fortfarande bevittna det förhållande, som hittills ägt rum, nämligen att när en person väl hunnit sätta sig in i dessa saker, med hvilka han haft att göra, söker han sig en annan, bättre aflönad befattning.

I en motion har jag tillsammans med herrar Bergström, Stephens och Kinberg hos Riksdagen värdsamt anhållit, att det af Kungl. Maj:t förordade beloppet måtte höjas i öfverensstämmelse med det förslag till aflöning, som af domänstyrelsen förordats, nämligen för föreståndaren 4,000 kronor plus hans jägmästarelönen, för botanisten 6,000 kronor och för hvardera af assistenterna 3,500 kronor.

Jag får tacksamt erkänna, att statsutskottet ställt sig välvilligt gentemot motionen i det afseendet, att statsutskottet förordat en höjning af botanistens aflöning från 4,500 till 5,000 kronor. Jag vill på samma gång i fråga om denna botanist framhålla, att han är föreståndare för den naturvetenskapliga afdelningen inom skogsförsöksanstalten, detta därför att namnet eller titeln »botanist» visat sig i vissa afseenden vilseledande.

Såsom grefve Wachtmeister anført, föreligger en reservation, hvori föreslagits en aflöning för denne föreståndare för den naturvetenskapliga afdelningen inom skogsförsöksanstalten af 5,500 kronor samt en aflöning för hvarje assistent af 3,500 kronor. Denna aflöning af 5,500 kronor utgör sålunda ett medeltal mellan utskottets förslag och framställningen i motionen.

Om jag nu också måste förena mig med reservanterna i deras yrkande, ber jag dock att med några ord få beröra de synpunkter, som för oss motionärer varit bestämmande vid lönebeloppens fixerande.

Hvad då beträffar föreståndaren för den naturvetenskapliga eller kanske rättare biologiska afdelningen inom skogsförsöksanstalten, ha vi utgått från samma beräkningsgrund som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Vi ha nämligen velat för denne föreståndare bestämma en aflöning lika stor som för öfverassistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Man hade visserligen kunnat tänka sig, att en jämförelse här skulle kunnat göras med en afdelningsföreståndare inom denna anstalt, men vi ha icke ansett en sådan jämförelse vara tillräddig i detta fall, då anstalten står på extra ordinarie stat, och vi ha därför nöjt oss med att följa herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet exempel.

Man skall då vid denna jämförelse finna, att det förhåller sig

på detta sätt. Öfverassistentens aflöning utgör med afdrag af 500 kronor för fri bostad lägst 4,000 och högst 5,000 kronor, i medeltal således 4,500 kronor. Dessutom äger han fri bostad, bestående af en präktig villa på sex rum. Vi ha föreställt oss, att denna förmån skulle vara värd 1,500 kronor om året, och därför hafva vi för botanisten kommit till en aflöning af 6,000 kronor.

*Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts.)*

Hvad assistenterna beträffar, så ha vi i likhet med Kungl. Maj:t ansett, att dessa böra jämställas med de bäst aflönade assistenterna inom skogsstaten i landsorten. För att emellertid en sådan likställighet skall kunna äga rum, fordras det, att dessa assistenter få ett ortstillägg, enär de måste bo i det dyra Stockholm. Detta ortstillägg ha vi ansett lämpligen böra fixeras till 500 kronor, och på detta sätt ha vi motionärer kommit till en summa af 3,500 kronor. För dessa tjänstemän gäller nog samma förhållanden, som jag förut omnämnde rörande föreståndaren för den biologiska afdelningen, nämligen att en viss kontinuitet i deras arbete är mycket önskvärd. Man fordrar ju, att dessa personer skola vara vetenskapligt bildade män, och det är ju icke att förutse, att skogsförsöksanstalten skall kunna erhålla de bästa krafterna inom skogsstaten, om aflöningen icke sättes högre än den är i landsorten med hänsyn till de i Stockholm rådande högre lefnadsomkostnaderna.

Jag har, herr grefve och talman, intet vidare att tillägga, och ber på de skäl, jag här haft äran anföra, få förena mig med grefve Wachtmeister i det af honom framställda yrkandet.

Herr Odelberg, Theodor: Det tyckes mig, som om motionären borde hafva varit utskottet tacksam för det sätt, hvarpå motionen behandlats, då utskottet har föreslagit, att aflöningen åt botanisten skulle utgå med 500 mer än Kungl. Maj:t föreslagit. Kungl. Maj:t har nämligen för botanisten föreslagit en lön af 4,500 kronor, men utskottet har hemställt om 5,000 kronor. Här har blifvit bestridt af de båda talarne, att en jämförelse skulle vara lämplig mellan skogsförsöksanstalten och jordbruksförsöksanstalten. Jag tror tvärtom, att den är mycket lämplig. Anstalten består af två tjänstemän. Den ene kallas för föreståndare, den andre för botanist, men de skola vara föreståndare båda två hvar för sin afdelning och aflönas lika, därför att båda hafva fullt själfständig verksamhet. Jag ber att få upplysa om, att vid jordbruksförsöksanstalten finnas två öfverassistenter med fullt själfständig verksamhet. Den ene förestår bakteriologiska afdelningen och den andre förestår mejeriafdelningen, och båda hafva fullt själfständig verksamhet. Då ligger det nära till hands att jämföra botanisten med dessa två tjänstemän. De hafva 4,000 kronor i begynnelselönen och fri bostad, uppskattad enligt en föregående talares påstående till 1,500 kronor. Om jag beräknar ränta på kostnaden för de byggnader, som uppföras för deras räkning, går det icke till 1,000 kronor efter 5%. Emellertid hafva de 4,000

Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts).

kronor och fri bostad, och då synes det lämpligt att sätta botanistens lön till 5,000 kronor, således kontant 1,000 kronor mer än öfverassistenterna hafva. Om man nu skulle sätta lönen för botanisten, såsom reservanterna föreslagit, till 5,500 kronor, inträffar det besynnerliga, att en tjänsteman vid denna anstalt får högre lön än föreståndaren. För föreståndaren har föreslagits 3,000 kronor, men han är dessutom jägmästare med 2,300 kronors lön, enligt den stat som antagits i dag, och kommer således upp till 5,300 kronor såsom begynnelselö, då botanisten får en begynnelselö af 5,500 kronor.

Hvad sedan assistenterna beträffar, tyckes det mig vara ganska rundligt tilltaget, hvad utskottet och Kungl. Maj:t föreslagit, och lönen icke böra höjas till 3,500 kronor. Jag ber att i detta afseende få göra en jämförelse med jordbruksförsöksanstalten, där det finnes tre assistenter, af hvilka två äro filosofie doktorer och en filosofie kandidat. De få nöja sig med en lön af 2,000 kronor och ungarlsbostad.

Hvad beträffar det yrkande, som framställdes af grefve Wachtmeister, om en ökning af expensanslaget redan under innevarande år skulle jag för min del icke haft något däremot, såvida Kungl. Maj:t, som pröfvat frågan, därom gjort framställning.

På grund af hvad jag anförde, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Det var ett yttrande af den siste ärade talaren, som jag ber att få vända mig emot.

Han yttrade, att om reservationen skulle bifallas kommer det högst egendomliga att inträffa, att föreståndaren blefve lägre aflönad än en tjänsteman. För det första har jag redan sagt, att föreståndaren och botanisten, såsom denne tjänsteman kallas, egentligen båda äro jämställda själfständiga funktionärer. För det andra förhåller det sig så, att i fall Riksdagen fattar sitt beslut i öfverensstämmelse med reservationen, blir förhållandet det, att föreståndaren, som får tvänne ålderstillägg såsom jägmästare, kommer upp till en lön af 6,100 kronor, under det att botanisten stannar vid 5,500 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed afslutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande moment yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock af grefve Wachtmeister, Fredrik, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid detta moment afgifna reservation, med det i herr Kinbergs särskilda reservation vid momentet angifna tillägg.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

*Ang. stat för
statens skogs-
försöksanstalt.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 10 mom. i) af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, antages det förslag, som innefattas i den af greve Fredrik Wachtmeister m. fl. vid detta moment afgifna reservation med det i herr Kinbergs särskilda reservation vid momentet afgifna tillägg.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 28.

Mom. k).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 198, hade herr *C. Lindhagen* föreslagit, att Riksdagen måtte på ordinarie stat eller, om detta ej kunde bifallas, på extra stat anvisa 1,500,000 kronor för inköp af skogbärande eller till skogsbörd duglig mark.

*Om anslag till
inköp af skogs-
mark.*

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med anledning af herr Lindhagens ifrågavarande motion, måtte medgifva, att till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark finge af innevarande års skogsmedel, i den mån de inflytande öfverskjuta de beräknade, användas ett belopp af 500,000 kronor.

Vid punkten hade reservation afgifvits af herrar *A. G. L. Billing*, *H. R. Törnebladh* och *H. Andersson*, utan att deras åsikt närmare antyds.

Herr Törnebladh: Jag har låtit anteckna mig såsom reservant vid denna punkt, och ytterligare tvenne af statsutskottets ledamöter, en från Första och en från Andra Kammaren, hafva reserverat sig, hvarförutom äfven en och annan utan att reservera sig uttalat sin sympati för den ståndpunkt, jag har företräd.

Det är egentligen ur riksstatssynpunkt jag ser denna fråga.

Om anslag till
inköp af skogs-
mark.
(Forts.)

Såsom herrarne torde erinra sig, förekom vid förra riksdagen så sent som den 27 maj en liknande fråga om anslående af 500,000 kronor, eventuellt, till inköp af skogsbärande mark — eventuellt, d. v. s. i händelse skogsmedlen för 1907 lämnade tillgång därtill, hvilket icke kunde utrönas förrän 1908. Det var en betänklig afväg från de vanliga grundsatserna i fråga om statsregleringen, ty att anvisa medel, som man icke med full säkerhet kan påräkna, det brukar man icke gärna göra. Det har dock varit exempel därpå förut, men just för att exemplet icke skall blifva lag, har jag ansett mig böra taga till orda och fästa uppmärksamheten på de vådor, som ligga i ett sådant förfarings sätt. Det förekom första gången 1899 på enskild motionärs framställning. Riksdagen tog sig då före att på samma sätt som förra året bevilja ett belopp, men då en summa af 1,150,000 kronor, att utgå af skogsmedlen, i händelse de därtill lämnade tillgång. En liknande framställning gjordes 1900, men då från regeringen, under det regeringen tillika begärde 1,150,000 kronor på extra stat, således utfördt i budgeten. Nu förhöll det sig så, att dessa år började de riksstater, som då antogos, med en tillgång af öfverskottsmedel från föregående statsregleringar hvarterdera året å omkring 24 millioner kronor. Det är en högst väsentlig skiljaktighet mot nu, och första gången man hade denna tysta avvísning på skogsmedlen, hade öfverskottet för det närmast kända året gått upp till 3 1/2 millioner kronor blott på skogsmedlen. Det var den tid, då Riksdagen samm i öfverflöd af öfverskott, hvilket hade med sig följder, hvilkas beskaffenhet vi nu efteråt bättre än då kunna inse. Men om man år efter år fortgår på denna bana, är man inne på en farlig väg, nämligen att i budgeten anvisa summor, hvartill man icke vet, huruvida tillgångar komma att finnas, och hvilka i alla fall, om beräknade tillgångar äro för handen, skola tynga budgeten för ett kommande år. Riksdagen har låtit sig angeläget vara på sista tiden att beräkna förslagsanslagen så nära de verkliga beloppen, som man kunnat komma, på det att icke genom större utgifter på förslagsanslagen för framtiden skulle uppstå svårigheter för budgeten, och det har också haft någon verkan. Men om vi se på de öfverskottsmedel, med hvilka man nu i allmänhet börjar, äro de betydligt olika i storlek mot 1899 och 1900. De sjönko då småningom till 15, 16 och 16 1/2 millioner, och i den förslagsberäkning, som åtföljde januaripropositionen, kan man, om jag icke minnes orätt, finna upptaget 10 millioner, approximativt, såsom öfverskott på 1907 års statsreglering, hvilka naturligtvis icke äro tagna i beräkning. Men i denna öfverskottsberäkning, som väl är uppgjord af statskontoret, finnas icke dessa 500,000 kronor, som skulle utgå af 1907 års skogsmedel, utan där har skogsmedlens öfverskott beräknats till fulla beloppet 2,129,000 kronor och afdrag icke skett för dessa 500,000 kronor. Det spelar ju egentligen praktiskt taget icke någon roll, men det visar, att när man gifver anvisning på ett belopp, som

icke är bestämdt utfördt i staten, utan beror på en sedermera sig *Om anslag till inköp af skogsmark.* visande omständighet, så är man inne på en väg, som lätt leder till förbiseende af hvad som verkligen finnes på staten, och i alla händelser verkar en sådan där förskottsänvisning förtyngande för en kommande stat. (Forts.)

Nu vill jag icke på det ringaste sätt förneka, att det ändamål, som här afses, är mycket godt, och man skulle möjligen kunna använda den gamla satsen, som icke är riktig, att ändamålet helgas medlen, dock alltid under bestämd förutsättning att medel finnas, ty om icke medel finnas, kunna de icke heller helgas af ändamålet; och för min del vill jag säga, att jag tycker det mål man här afses, det må vara huru godt som helst, dock bör ställas emot ett annat, nämligen att hålla budgeten vid hvad den ursprungligen var afsedd att vara, med bestämda utgifter och bestämda inkomster med undantag för förslagsanslagen, som man äfven just försökt att närma till de verkliga beloppen. Att inköpet af skogbärande mark är något godt, däri instämmer jag således mycket gärna med motionären, om jag också icke precis kan instämma i alla hans särskilda yttranden, t. ex. att det gällt att rädda jorden ur bolagens händer o. s. v. — det må stå för hans egen räkning. Det är nog ett godt ändamål som afses, men huruvida det är så godt att, såsom i första rummet yrkas i motionen, härför skulle uppföras på ordinarie stat 1,500,000 kronor, det lämnar jag alldeles därhän, så mycket mer som jag i sjelfva motionen finner det vederlagdt, ty motionen börjar med att anföra ett yttrande af skogskommittén, att inköp af skogbärande mark bör ske i så stor utsträckning, som är förenligt med en försiktig statshushållning; detta sätter kommittén i främsta rummet. Det är således en tydlig vederläggning af hvad motionären yrkar i klämman, ty en försiktig statshushållning kan det icke vara att i tider, då det är svårt att få budgeten att gå ihop, till något godt ändamål, ja till produktivt ändamål anslå en så stor summa som 1 1/2 million kronor. Det är sant och mycket sannolikt, att anslaget i en framtid kommer att förränta sig, och man skulle kunna tänka sig, att det anskaffades genom lån, ty det är fråga om en produktiv utgift. Men det har också sina sidor och jag vill icke bestämdt förorda det, men nog kan det tänkas, och tänkas snarare, än att budgeten tynges med belopp, som visserligen i framtiden skulle bära ränta, men som naturligtvis i tider af svårighet alltid måst verka hämmande. Att det är svårt att få budgeten att gå ihop i år, kunna vi nog förstå af statsverkspropositionen; och hvad vi i tidningarna sett om den möjliga och sannolika förändringen af sockerbeskattningen gör det bestämdt icke lättare utan snarare svårare, för att uttrycka sig mycket lindrigt.

Jag anser därför, att denna fråga är så pass allvarsam, att man väl bör tänka sig för, innan man följer prejudikat, som äro gifna ett par gånger förut. Riksdagen är mycket svag för egna

Om anslag till
inköp af skogs-
mark.
(Forts.)

prejudikat. Den må nu vara huru liberalt anlagd i vissa fall som helst, men i fråga om fasthållande af egna prejudikat, lyckliga eller olyckliga, är Riksdagen mera konservativ, ehuru det i fråga om ett olyckligt prejudikat är en konservatism, som föga är att rekommendera. Var det icke riktigt att säga A, är det ju mycket bättre att låta bli att säga B; har A varit riktigt, är det rätt att säga B, men i motsatt fall kan B gärna vara borta.

Jag har, som sagdt, ansett denna fråga så allvarlig, att man väl bör betänka sig, innan man i en bråd vändning ytterligare fixerar hvad som skedde i hastigheten i fjol, ty då Riksdagen den 27 maj beviljade detta anslag å 500,000 kronor, förstå herrarne mycket väl, att den lugna, allvarliga och noggranna pröfningsen hade litet svårt att komma fram, isynnerhet som vid den tiden staten redan var klar, så att, om det skulle läggas till $\frac{1}{2}$ million, densamma skulle råka ut för underskott. Därför är det bekvämt att säga: vi skola hoppas, att här blir något att taga af, då ändamålet är godt. Huruvida vi nu kunna hysa förhoppning, att 1908 års skogsmedel lämna stort öfverskott, det vet jag icke, men så mycket vet jag, att 1908 i afseende å trävaruaffärer för närvarande ställer sig sämre än 1907, och möjligt är, att det icke blir något öfverskott alls, ehuru jag hoppas att så blir. Men det finnes erfarenheter från gångna år, som visa, att man icke alltid kan räkna på öfverskott; så t. ex. beräknades 1906 års skogsmedel till $7\frac{1}{2}$ millioner, hvilka öfverskötos med 1 million, men 1905 års verkliga influtna medel räckte icke ens till $7\frac{1}{2}$ millioner, utan stannade vid 7,464,000. Nå, säger man, då inträffar blott, att skogbärande mark icke blir inköpt; men i sådant fall har man förlorat tillfället att ernå ett godt ändamål, och är ändamålet så godt och tål riksstaten vid det, så låt oss då uppföra ett dylikt anslag i budgeten på extra stat, men icke på en extra-extra stat, eller såsom ett tyst förbehåll, att man tager, där man så hafva kan.

Jag måste därför, utan att på minsta sätt underkänna det goda i själfva saken, sluta med att yrka afslag på statsutskottets hemställan.

Herr Odelberg, Theodor: Jag skall icke inlåta mig på någon grundlagstolkning, men ehuruväl jag ej hyllar satsen, att ändamålet helgar medlen, anhåller jag likväl att få yrka bifall till utskottets förslag.

Frågan är att, för den händelse skogsmedlen skulle öfverskjuta det beräknade beloppet, därpå få använda 500,000 kronor för inköp af skogsmark. Då Kungl. Maj:t en gång föreslagit att gå till väga på det sättet och Riksdagen förra året fattade beslut i samma riktning, som här är föreslaget, utan att en enda röst höjde sig däremot, tycker jag, i betraktande af det viktiga ändamålet, att innevarande års Riksdag äfven skulle kunna fatta ena-

handa beslut. Hade beslutet varit grundlagsvidrigt, skulle herr talmannen nog vägrat framställa proposition därpå.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Om anslag till
inköp af skogs-
mark.
(Fort.)*

Herr statsrådet Swartz: Då den siste ärade talaren såsom skäl för bifall till statsutskottets förslag framhållit, att Kungl. Maj:t vid föregående tillfällen gjort liknande förslag och därjämte erinrat om att samma beslut i fjol fattades, utan att någon gensaga däremot höjdes, anser jag mig skyldig meddela, att jag för min del, såsom den där närmast har om hand att uppgöra förslag till statsregleringen, i allo delar den uppfattningen, som af den förste talaren här har blifvit framställd. Jag skulle under sådana förhållanden näppeligen, tror jag, om jag hade varit med år 1900, velat tillstyrka framställandet af det förslag, som Kungl. Maj:t då framlade och detta oafsedt de storartade tillgångar, som då funnos till disposition. Jag skulle alldeles bestämdt i fjol hafva opponerat mig mot förslaget här, och det var verkligen min afsikt att så göra, men jag blef hindrad därifrån, därför att jag blef utkallad till en person, som ville tala med mig, och föredragningen i kammaren gick så raskt, att ärendet, när jag kom in igen, redan var klubbadt. Det var därför för mig omöjligt att då yttra mig i frågan.

Jag ber nu, särskildt med anledning däraf att den siste talaren litet skyllt på Kungl. Maj:t i den här frågan, få säga ifrån att för min del har jag samma uppfattning som den förste talaren. Jag anser i likhet med honom, att ändamålet här är synnerligen godt, och jag skulle gärna se, att detsamma främjades med den summa, som här är i fråga, men det tillvägagående, som man här föreslagit, kan jag icke finna annat än vara ur statsregleringssynpunkt farligt med hänsyn till de konsekvenser, som för framtiden kunna däraf dragas. Det har sagts att, om det blir något öfver, så bör det kunna användas för detta ändamål. Det är väl icke alldeles rätt, ty det är ju omöjligt, i synnerhet då statsregleringen uppgöres så långt i förväg för det år, för hvilket den är afsedd, att kunna så afväga förhållandena, att icke på vissa titlar brist uppkommer. Man får hoppas att, om brist uppkommer på vissa titlar, öfverskott uppkommer på andra, hvarigenom bristerna kunna utjämnas. Det är nu nämligen så, att öfverskott, som uppstå på anslagstitlar, i främsta rummet äro afsedda att utjämnas brister på andra anslagstitlar.

Det öfverskott, som vi hoppas skall uppstå på 1908 års stat, tages i anspråk af 1910 års Riksdag vid regleringen af 1911 års stat. Om jag nu vid 1908 års riksdag, som ju måste erkännas ha till syfte att reglera staten för 1909, fattar beslut af den beskaffenhet, som här af statsutskottet föreslagits liksom i fjol, utgör detta ett föregripande af en del af de poster, som ingå i 1911 års statsreglering. Således kan man säga, att detta skulle innebära en åtgärd, hvars verkningar skulle sträcka sig öfver en annan

*Om anslag till
inköp af skogs-
mark.
(Forts.)*

statsreglering än den som denna Riksdag är kallad att uppgöra. Att detta är principiellt oriktigt och att, om konsekvenserna dragas ut däraf, det också kan leda till verkliga, stora olägenheter, är ju alldeles tydligt. Enligt min uppfattning måste man därvidlag anse såsom önskvärdt att följa den gamla satsen: »principis obsta», och då jag i fjol icke hade tillfälle att göra detta då ärendet första gången, under den tid jag haft att förestå finansdepartementet, förekom, har jag velat i år begagna mig af tillfället att understryka hvad den förste talaren, den erfarne statsregleraren, i det afseendet yttrat, och jag tror, att det vore lyckligt ur statsregleringssynpunkt, om kammarens beslut utfölle i den riktningen.

Jag ber ännu en gång att få betona, att enligt min uppfattning det ändamål, som här är i fråga, är synnerligen godt. Jag skulle vara glad, om det vore möjligt att finna medel för främjande af ändamålet på något annat än på detta för framtida statsregleringar farliga sätt.

Grefve Hamilton, Raoul: Jag var mycket nyfiken, då jag såg att ett par herrar reserverat sig mot utskottets förslag, att få höra hvilka skäl de hade för sin åsikt. Det har jag nu fått höra af den förste talaren. Men det synes mig mycket egendomligt att nu komma med formella betänkligheter, sedan vi haft flera års praktisk erfarenhet af att det låter sig göra och låter sig väl göra att använda öfverskjutande skogsmedel för ändamålet i fråga.

Sedan jag begärde ordet, har herr finansministern på det kraftigaste understödt den förste talaren, men jag kan icke känna mig öfvertygad af de skäl han anförde. Hade det varit fråga om vanliga skatter, som tagits från de skattdragande, kunde jag hafva varit med herr finansministern, men här är fråga om statsskogornas inkomster. Skulle icke staten likaväl som hvarje enskild skogsägare kunna använda någon del af inkomsten af sina skogar för att höja skogens värde genom att inköpa skogsmark och plantera skog? Vi använda ju icke medlen till några vanliga statsutgifter. Det är ju naturligt, att det ligger stor vikt på, att vi söka förvandla våra stora vidder af kalmark till skogbärande mark. Dessa kalmarker äro fullkomligt oproduktiva, och det är en skam, att det icke göres mer för att få den svenska jorden mera produktiv än hvad den är. Detta är ett ytterst behjärtansvärdt ändamål, och jag vågar hoppas att, oaktadt de kraftiga ord, som yttrades från regeringsbanken, kammaren skall låta sina betänkligheter falla och följa den väg, som utskottet anvisat och som vi förut beträddt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Billing: Det kan icke falla mig in att försöka lägga några ytterligare skäl till dem, som anförts af den förste talaren och af herr finansministern. Det synes mig att de skäl, som af

dessa båda herrar blifvit framlagda, äro så grundliga och klara, att man icke kan undgå känna, att de äro af ganska stor betydelse, Den siste talarens anförande var ju alldeles icke ägnadt till att förminska vikten af hvad de andra anfört. Han betonade endast, att det var ett högst behjärtansvärdt ändamål, hvartill här skulle anslås medel. Det hafva alla betonat med samma styrka som han. Vidare sade han, att den enskilde skogsägaren icke tvekar att af inkomsten af sina skogar köpa ny skogsmark. Hvarken herr Törnebladh eller herr finansministern har bestridt, att det kan vara klokt, men det argumentet gick alldeles vid sidan af hvad dessa herrar sagt, ty de hafva betonat, att man icke skall föregripa inkomster och icke disponera inkomster, som ännu icke influtit och möjligen icke komma att inflyta. Likaledes hafva de betonat vådan af att 1908 års Riksdag skulle ingripa i en statsregleringsperiod, som ligger framom och icke tillhör denna Riksdags handläggning. Då nu å ena sidan så starka formella skäl — formella, det är för svagt uttryck — så starka konstitutionella skäl tala mot bifall till utskottets förslag — och betänkligheterna minskas icke af att man gjort så förr, ty har jag begått ett fel två gånger, är det icke sagdt, att det är bra att göra samma fel 3:e, 4:e gången, utan då är det så godt att bryta den utvecklingens gång — och å andra sidan, då alla äro eniga om ändamålets godhet, synes det mig, som om det enda riktiga vore att *såvidt möjligt är* med undvikande af de konstitutionella betänkligheterna dock söka befordra ändamålet, hvilket ju skulle kunna ske på det sätt, som den förste talaren antydt, att dessa 500,000 kr. uppfördes på extra stat och således att de ingingo i detta års budget. Nå, det är nu en fråga, huruvida detta års budget verkligen orkar med att bära dessa 500,000 kr. Det vågar jag icke afgöra, men det är ju en sak, som man kan taga i ompröfning, och därför förekommer det mig, som det enda riktiga vore, att kammaren nu återemitte-
rade ärendet, så att statsutskottet finge taga det i förnyadt öfvervägande, och att man således uppsköte ärendet, till dess man kunde närmare komma underfund med, huru statsregleringen kommer att uppgöras. Jag skall därför, herr grefve och talman, yrka återremiss af ärendet.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag ber att få inskränka mig till att hemställa om bifall till herr Billings yrkande.

Herr Wijk, Ivar: Jag kan icke neka till att det är ett mindre tilltalande sätt, som här är föreslaget, på samma gång jag icke kan annat än beklaga, att dessa konstitutionella betänkligheter icke framkommit förrän just nu. Jag vill dock påpeka, att då förra gången ett liknande beslut fattades, skedde det under omständigheter, som borde ha gjort saken ännu mer betänkelig, ty då öfverskredos förslagsanslagen med 8 å 10 millioner kronor. Nu har

Om anslag till inköp af skogs-
mark.
(Forts.)

Riksdagen, såsom herrarne veta, ökat förslagsanslagens belopp högst betydligt, så att det betänkliga häri skulle egentligen vara mindre än det var förut. Att nu återremittera ärendet till statsutskottet tror jag näppeligen är mycket skäl för, ty jag kan icke tro, att budgeten blir gynnsammare under den återstående delen af riksdagen, och skall beslut fattas i frågan, kan det lika gärna ske nu. Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten vore framställda följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att punkten skulle visas åter till utskottet; och 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition därvid antagits afslag å utskottets i punkten gjorda hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att punkten 11 i statsutskottets utlåtande n:o 10 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 43.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 14.

*Ang. rikets all-
männa kart-
verk.*

Med föranledande af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte

a) medgifva, att, därest det skulle blifva nödigt att såsom arbetschef vid kartverkets afdelning för ekonomiska och stomkartarbeten anställa person, som ej vore i aktiv krigstjänst, arfvodet åt nämnda arbetschef finge höjas intill ett belopp af 5,000 kronor,

b) medgifva, att arfvodet till civila ritare och gravörer bestämdes till 1,200 kronor för hvar med sex ålderstillägg, hvart å 300 kronor, att utgå efter respektive 3, 6, 9, 12, 15 och 18 års väl vitsoadad tjänstgöring, samt

c) i riksstaten uppföra ordinarie anslaget till rikets allmänna kartverk under följande uppställning:

bestämt anslag:

till aflöningar kronor 67,900:—

förslagsanslag:

till ålderstillägg » 21,400:—

reservationsanslag:

till kartarbetena m. m. » 131,500:—

Summa kronor 220,800:—

Herr Nyström, Johan Fredrik: Under denna punkt begär Kungl. Maj:t bland annat, att lön skall anslås åt en arbetschef under kartverkschefen. Förslaget har ursprungligen utgått från den sistnämnde. Han har i en skrifvelse yrkat, att till arbetschef skulle få utses »en icke i aktiv tjänst varande militär eller en civil person tillhörande rikets allmänna kartverk». Kartverkskommissionen tillstyrkte detta förslag. Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet gör det också. Han säger uttryckligen, att det är på grund af kartverkskommissionens förslag, som han begär detta anslag. Alltså: alla de myndigheter, som yttrat sig i frågan, hafva utgått från den förutsättning, att arbetschefen skall vara en icke i aktiv tjänst varande militär eller en civil person tillhörande rikets allmänna kartverk. Trots det att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sålunda alldeles påtagligt är med om det af mig nu relaterade förslaget, har dock i statsverkspropositionens kläm denna sats blifvit något förändrad, och i följd däraf har också utskottets förslag fått en annan ordalydelse, än den kartverkschefen från början begagnat. Där står det nämligen, att personen i fråga skulle vara en, »som ej är i aktiv krigstjänst». Nu kan man säga,

Ang. rikets all-
männa kart-
verk.
(Forts.)

att, om man pressar detta uttryck, det också innebär hvilken civil person som helst, och att sålunda de bägge förslagen skulle vara kongruenta. Men jag tror ej, att det är vanligt språkbruk att om civila personer säga, att de ej äro i aktiv krigstjänst. Man tänker väl då i första rummet på f. d. officerare. Allra helst kommer man att göra det, då det är fråga om en halfmilitär institution, hvars chef är militär. Om man säger, att arbetschefen skall vara en person, som icke är i aktiv krigstjänst, kommer den punkten, åtminstone när man glömt motiveringen, hvilket man gör förr eller senare, att tolkas så, att till arbetschef skulle kunna antagas endast en f. d. officer. Nu har ingen myndighet, som yttrat sig i frågan, menat så, och följaktligen så länge det, som står i motiveringen, är i friskt minne, är uttrycket ej farligt. Men jag har dock ansett mig böra betona, att alla menat, att en civil person också skall kunna blifva arbetschef.

Jag har icke något yrkande på förändring i klämman på något sätt, men jag har ansett lämpligt att här framhålla, att detta uttryck i Kungl. Maj:ts och utskottets förslag ej får tolkas så, som det kanske i första hand kan tolkas, utan så, att däri äfven ligger, att en civil person, tillhörande kartverket, skall kunna blifva arbetschef.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkten 15.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande kl. 7 på aftonen.

Punkterna 16 och 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18 och 19.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20.

Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landtbruksin-
stitut.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till bestridande af kostnader för vissa byggnadsarbeten vid landtbruksinstitutet vid Ultuna, bevilja ett anslag af 111,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1909 anvisa 63,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af det sålunda anvisade beloppet låta under innevarande år af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 15,000 kronor.

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att Riksdagen, till bestridande af kostnaden för tillbyggnad af den s. k. laboratoriebyggnaden vid landbruksinstitutet vid Ultuna, måtte på extra stat för år 1909 bevilja ett anslag af 45,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under innevarande år af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 15,000 kronor.

Anslag till byggnadsföretag vid Ultuna landbruksinstitut.
(Forts.)

Herr Strömberg: Ehuru jag naturligtvis icke hyser den minsta förhoppning att kunna förmå kammaren att gå med på någon ändring i det af statsutskottet här framlagda förslaget, skall jag be att i alla fall få yttra några ord vid denna punkt.

Såsom af betänkandet synes, framlade styrelsen för Ultuna landbruksinstitut år 1906 ett ganska vidlyftigt och stort förslag att genom åtskilliga ny- och ombyggnader söka åstadkomma en nöjaktig anordning hvad beträffar de byggnader, som erfordras för institutets behof och hvilka nu äro såväl otillräckliga som i många afseenden olämpliga och otidsenliga. Detta förslag omfattade åtskilliga byggnader både för undervisningens befrämjande och för bostäder åt lärare. Det stannade också vid ganska högt belopp, nämligen för de byggnader, som ansågos behöfliga redan med nuvarande förhållanden, 280,000 kronor och dessutom ett tillskott af 140,000 kronor, för den händelse viss af Kungl. Maj:t påtänkt utvidgning skulle äga rum med anordnande af nya kurser för landtmäterielever m. fl.. Summan blef sålunda 420,000 kronor.

Landbruksstyrelsen, som yttrat sig däröfver, vitsordade behofvet af byggnaderna, men ville naturligtvis sänka kostnaderna och gjorde därför åtskilliga inskränkningar i såväl förslaget som kostnadsberäkningarna, hvarigenom den kom ned till 262,000 kronor. Men då är också att märka, att genom det så reducerade förslaget ej på långt när alla de önskemål kunde tillgodoses, som institutets styrelse afsett.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vitsordar också behofvet af de nya byggnaderna och säger sig vid besök på platsen hafva blifvit öfvertygad, »att åtminstone några af de sålunda ifrågasatta arbetena äro för institutet under alla förhållanden nödvändiga och af så trängande behof påkallade, att de icke böra undanskjutas.» Han ville naturligtvis också söka minska kostnaderna, och därför har han fränskilt allt, som kan hafva något samband med nyss omnämnda nya kurser, och ej heller velat föreslå ett par föreslagna bostadsbyggnader, utan stannat vid det förslag, som i år framlagts, slutande på 111,000 kronor.

Utskottet å sin sida fortgår på afskrifningarnas väg och afstyrker såväl den föreslagna nya institutionsbyggnaden som också ett anslag å 5,767 kronor 94 öre till förändring af en lärarebostad och stannar vid att föreslå, att för närvarande endast tillbyggnaden af laboratoriebyggnaden må äga rum för beräknad kostnad af

Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landbruksin-
stitut.
(Forts.)

45,200 kronor. Det, som således nu återstår af styrelsens ganska stora förslag, är endast denna omändring af en laboratoriebyggnad för 45,200 kronor. Denna omändring har också af alla ansetts såsom oundgängligen nödvändig, och att hoppas är ju att anslaget därtill nu må af Riksdagen beviljas. Allt det andra är tills vidare afstyrkt.

Jag skall ej nu vända mig mot utskottets afstyrkande i den viktigaste punkten eller af institutionsbyggnaden. Jag förstår väl utskottets skäl, att, då ej fullständig plan för hela nybyggnadsfrågan framlagts och heller icke statsrådet velat redan nu framlägga förslag till de nya kurserna, nybyggnaden ju kan anstå, tills det fattats beslut i det fallet, då storleken är i någon mån beroende af de blifvande elevernas antal. Men däremot kan jag icke underlåta att inlägga en gensaga mot att utskottet också afstyrkt det jämförelsevis obetydliga anslaget å 5,767 kronor 94 öre för ändrad inredning af en lektorsbostad i lektorsbyggnaden. Denna inredning är från alla håll vitsordad såsom nödvändig. Styrelsen har åberopat ett besiktningssinstrument, omnämndt å sid. 287, hvari säges, att lektorsbostaden i sitt nuvarande skick icke kan anses på långt när tillfredsställa äfven de måttligaste anspråk på en tidsenlig bostad. Och herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet säger själf, att han finner denna ändring både behöflig och praktisk, hvarför han tillstyrker den. Utskottet har emellertid afstyrkt den, hufvudsakligast på de skäl, att det ansett lämpligast, att denna inredning vidtoges på samma gång som andra ändringar, hvilka möjligen kunna behöfva vidtagas med den byggnad, i hvilken lektorsbostaden är inrymd. Jag vill ej bestrida värdet af detta skäl, men det synes mig ej vara af så synnerligt stor betydelse, och i hvarje händelse komme fasthållande därvid att vålla långt uppskof med ändringen. Och vid Ultuna få lärarne betala hyra för sina bostäder, i det att det för hvarje lärare afräknas 500 kronor på lönen, motsvarande rätten till fri bostad. Vid sådant förhållande är det också ganska rimligt att staten å sin sida tillhandahåller lärarne bostäder af något så när godartad och lämplig beskaffenhet. Då de lärare, som få bo i otidsenliga och olämpliga bostäder, få vidkännas lika stort afdrag som de, som bo i nya och jämförelsevis bra, är det ej underligt, om de förre framkomma med önskemål om att få sina förbättrade, och icke heller underligt, om afslag på åtminstone rimliga fordringar i denna väg skulle hos dem väcka en viss misstämning.

Nu är ändringen från så många håll tillstyrkt, att det synes mig, att äfven utskottet bort kunna tillstyrka densamma. Jag vill påpeka, att styrelsen å sin sida, då den framlade sitt förslag, föreslog ombyggnad jämväl af två andra lärarebostäder, som äro med denna jämförliga, kanske ej alls bättre, men att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ej ansåg sig böra framlägga förslag om ändring af dem nu, därför att de ej voro så

dåliga, att de ej kunde passera ännu någon tid. På det sättet fick den delen af frågan förfalla, men denna del — om lektorsbostaden — har han ju tillstyrkt.

Jag kan ju tänka mig, att jag mötes af ett par invändningar. Den ena kanske, att för att ordna denna bostadsfråga man behöfver taga i anspråk ett par rum, som nu användas för annat ändamål, nämligen till lokal för Svalöfs försöksanstalts filial däruppe, och att svårighet möter att skaffa andra rum för detta ändamål. Det är riktigt. Svårighet möter nog, men jag antager, att det ej är omöjligt att på något sätt ordna denna sak. Annars skulle ju hinder möta för all framtid att något åtgöra. Den andra invändningen skulle vara, att det kan anses i viss mån orättvist att tillgodose en lärare, då de båda andra, hvilkas bostäder ej äro bättre, icke nu komma i fråga att erhålla någon förbättring å sina. Det skälet är ju dock af ringa betydelse. Man måste göra början med något, och jag är öfvertygad om att, om en lärare väl fått sin bostad iordningställd, det ej skall behöfva dröja länge, innan de andra jämväl få sina bostadsintressen tillgodosedda.

Jag ber, innan jag slutar, att få tacksamt konstatera den välvilliga ton, som genomgår utskottets yttrande, och att såväl utskottet som alla andra myndigheter gifvit bestämdt erkännande åt det verkliga behovet af nybyggnad och ändringar af byggnader vid Ultuna, hvilket naturligtvis skall göra det för en styrelse angeläget att snart nog komma igen med nya, ändrade planer för tillgodoseende af detta behof.

Herr grefve och talman! Med anledning af hvad jag anfört om bostadsförhållandena tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen, utöfver det af statsutskottet tillstyrkta beloppet 45,200 kronor till bestridande af kostnaden för tillbyggnad af den så kallade laboratoriebyggnaden vid landbruksinstitutet vid Ultuna, äfven måtte på extra stat för 1909 bevilja det af Kungl. Maj:t begärda anslaget 5,767 kronor 94 öre, utjämnadt till 5,768 kronor, för ändrad inredning af en lektorsbostad i den så kallade rektorsbyggnaden därstädes.

Herr Odelberg, Theodor: Jag är den förste att erkänna, att vid Ultuna landbruksinstitut en hel del reparationsarbeten och nybyggnader äro behöfliga. Ty vid institutets organisation i början af 1890-talet tog man till så knappt, som gärna var möjligt, för att kostnaderna ej skulle uppgå till så höga belopp. Men jag ber också att få konstatera, att under nuvarande förhållanden, som sakerna nu stå, statsutskottet tillstyrkt så mycket af hvad Kungl. Maj:t begärt, som det möjligtvis kunnat göra.

Det pågår för närvarande hos Kungl. Maj:t en utredning, huruvida icke en kurs för landtmäterielever borde förläggas till Ultuna, en kurs, som skulle upptaga 20 elever. Dessutom är det fråga om inrättandet af en kurs för utbildande af landbrukslärare

*Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landbruksin-
stitut.
(Forts.)*

Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landbruksin-
stitut.
(Forts.)

och konsulenter, som skulle upptaga 6 elever. Således 26 nya elever skulle komma till Ultuna, om den utredningen utfaller så, att Kungl. Maj:t anser lämpligt att för Riksdagen framlägga förslag i ämnet. Det är ju alldeles gifvet, att byggnadsfrågan häraf skall röna inflytande. Skall det nu uppföras en sådan institutionsbyggnad, som af Kungl. Maj:t är föreslagen, för 60,000 kronor, är den under nuvarande förhållanden för stor, och den blir för liten, om man får dit 26 nya elever. För öfrigt kan det tänkas andra kombinationer, såsom att i sammanhang med uppförandet af en ny institutionsbyggnad i densamma beredes det ökade utrymme, som behöfves för det tilltänkta ökade elevantalet. Således anser jag mycket oklokt att nu fatta beslut om en ny institutionsbyggnad.

Men för att likväl åstadkomma större utrymme för samlingarna och undervisningslokalerna har utskottet nu i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit, att en tillbyggnad af laboratoriebyggnaden skulle äga rum, hvarigenom en ny föreläsningssal skulle erhållas samt dessutom lokaler för de fysiska, kemiska och geologiska samlingarna, hvarigenom större utrymme skulle beredas i den nuvarande elevbyggnaden, där nu samlingarna förvaras. Inom utskottet har man varit helt och hållet ense om denna tillbyggnad.

Reparation af lektorsbostaden i rektorsbyggnaden, hvartill begärts 5,767 kronor 94 öre, har man däremot ej velat tillstyrka.

Då fråga uppstått om förändring af den i samma byggnad befintliga restaurationslokalen, hvilket torde blifva nödvändigt i händelse de föreslagna kurserna blifva förlagda till Ultuna, har ej utskottet ansett lämpligt att nu företaga riftings- och reparationsarbeten i denna byggnad, helst den till Ultuna förlagda filialen af Svenska allmänna utsädesföreningen, hvars lokal är i samma byggnad inrymd, då skulle blifva husvill. Att bereda adjunkterna, åt hvilka de båda flygelbyggnaderna äro upplåtna, bättre bostäder, hvilket ock af Ultunastyrelsen föreslagits, torde enligt min åsikt vara angelägnare än att företaga den föreslagna reparationen.

På grund af hvad jag anförde, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Petersson, Alfred: Det är naturligtvis mycket otacksamt att söka förfäkta en mening, mot hvilken statsutskottet så godt som enhälligt inlagt sitt veto, dock kan jag icke, sedan nu diskussion uppkommit, underlåta att säga några ord i denna fråga.

Det är i allmänhet en dålig väg att börja med afskrifningar, d. v. s. nedsättning och prutning i förslag, som komma in från respektive styrelser eller myndigheter, det är jag ense med den siste ärade talaren om, och det har ju också här gått på det sättet, som den talaren nämnde, att utskottet fortgått på denna afskrifningens väg, med hvilken Kungl. Maj:t har börjat. Men jag vill

dock säga, att här var Kungl. Maj:t aldeles tvungen att göra en del afskrifningar på eller nedsättningar i de anslagskraf, som styrelsen vid denna institution framställt, då nämligen utredning pågår om att till institutet förlägga ett antal elever af äfven andra slag än landtbruks elever, d. v. s. landtmäterielever. Men detta ansåg jag för min del dock icke böra leda därhän, att man afstode från att nu förelägga Riksdagen förslag till sådana byggnadsarbeten, som jag ansåg oundgängligen nödvändiga och som enligt min mening kunde utföras utan att detta inverkade i ringaste mån på det slutliga beslutet i den andra frågan. Nu har emellertid utskottet ställt sig på den ståndpunkt, att med den föreslagna institutionsbyggnaden äfven borde få anstå tills vidare. Jag hade och jag har fortfarande den uppfattning, att denna byggnad kommer att byggas till lika storlek antingen landtmäterielever komma att dit förläggas eller icke. Styrelsen, som ingifvit förslaget, framlade detta icke under förutsättning att landtmäterikursen eller någon del af denna skulle förläggas till Ultuna, utan det skedde under förutsättning att verksamheten vid institutet skulle förblifva i hufvudsak vid hvad den nu är. Det är väl emellertid alltid med någon tanke på framtida utveckling man uppför en sådan byggnad vid en statsinstitution, och man kan väl icke gärna från början mäta ut den aldeles efter de kraf, som för dagen förefinnas. Men härpå är väl icke skäl att spilla många ord.

Hvad som dock mera förvånat mig, likasom den förste talaren i denna fråga, är att utskottet äfven låtit förändringen af rektorsbostaden följa med afskrifningarna, ty jag kan ännu mindre förstå, att den har något att göra med den pågående utredningen eller med de beslut, som i denna fråga kunna komma att fattas. I den lägenhet, hvarom här är fråga och som ligger i rektorsbostaden, äro rummen så illa belägna, att det är förenadt med mycket stor svårighet att på ett tillfredsställande sätt använda dem. Hvar och en som skall in till rektorn uti något ärende måste gå igenom andra rum för att komma till denne, förutom andra olägenheter, och då alla, som haft att göra med frågan, ansett denna ändring vara absolut nödvändig, kan jag ej inse, hvarför man icke nu skulle företaga denna obetydliga ändring, som endast skulle kosta 5,767 kronor. Man har sagt, att då man ej kan bygga åt de andra lärarne, bör man ej heller göra något i detta fall. Men det är stor skillnad emellan att uppföra nya bostadsbyggnader för 40- å 50-tusentals kronor mot att göra en reparation för obetydlig kostnad, men hvarigenom afsevärda fördelar vinnas, och jag kan icke inse, att denna reparation står i något samband med de ändringar i källarvåningen, hvilka eventuellt kunna ifrågakomma. Restaurangen är nämligen nu inhyt uti en källarvåning i denna byggnad.

Jag skulle gärna se, att kammaren lämnade sitt bifall till det af herr Strömberg framställda yrkandet.

Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landbruksin-
stitut.
(Forts.)

Anslag till
byggnadsföre-
tag vid Ultuna
landbruksin-
stitut.
(Forts..)

Herr Juhlin-Dannfelt: Då fråga här är på tal om lärarnes bostäder vid Ultuna, anser jag, som har väl reda på förhållandena där, det vara min nästan af rättfärdighetskänsla bjudande plikt att instämna med den näst siste talaren i hans yrkande. Förhållandet är, att det finnes tvenne lärarebostäder vid institutet, hvilka, då de för ungefär 15 å 16 år sedan skulle iordningställas för nytillträdande lärare, voro i det skick, att man tvekade om det skulle vara möjligt att använda dem till bostäder; de hafva reparerats tvenne gånger men äro fortfarande mycket otillfredsställande. Där finnes vidare i den s. k. rektorsbyggnaden en lärarebostad, som vid institutets omorganisation visserligen var i dåligt skick, men som dock ansågs användbar under några år. Åren 1895 eller 1896 sattes denna lägenhet i skick för en icke så obetydlig kostnad, och jag anser att denna bostad är fortfarande i ett sådant tillstånd, att det vore en stor orättvisa emot dem, som hafva ofantligt mycket sämre bostäder, att gifva reparationsanslag för denna bostad, och detta så mycket mera som det afdrag, lärarne å sina löner få vidkännas för bostadsförmån, är lika för alla lärarne, för dem som hafva mycket goda bostäder och för dem som hafva sådana bostäder, att man tvekat om de skulle kunna ens använda dem.

Med detta har jag blott velat påpeka, att när det blir fråga om kostnader för lärarebostäder vid Ultuna, böra ovillkorligen de båda adjunktostäderna först komma i åtanke.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Strömberg*, att Riksdagen, utöfver det af statsutskottet tillstyrkta beloppet kronor 45,200 till bestridande af kostnader för tillbyggnad af den s. k. laboratoriebyggnaden vid landbruksinstitutet vid Ultuna, äfven måtte på extra stat för 1909 bevilja det af Kungl. Maj:t begärda anslaget kronor 5,767: 94, utjämnadt till 5,768, för ändrad inredning af en lektorsbostad i den s. k. rektorsbyggnaden därstädes.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 21—25.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

Punkten 27.

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 28.

Anslag till redskapsprofningsanstalter.

Med anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte, till fortsatt uppehållande af de vid landbruksinstitutet vid Ultuna samt landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp inrättade anstalter för profning af maskiner och redskap för landbrukets behof, å extra stat för år 1909 anvisa ett anslag af 10,000 kronor.

Herr Bernström: De redskapsprofningar, hvarom här är fråga, äro utan tvifvel af en vida större betydelse för vårt jordbruk än mången uppfattat. Hundratusentals kronor ha säkerligen besparats våra jordbrukare därigenom att dessa profningar gifvit både sakkunnig och ojäfvig utredning öfver en mängd olika redskaps och maskiners verkliga brukningsvärde. Sedan genom enskildas offervillighet dessa profningar kommit till stånd, har försäljningen här i landet af underhaltiga eller till och med alldeles odugliga redskap och maskiner för jordbrukets behof i hög grad försvårats, om ej helt omöjliggjorts. Hämmas eller förryckes detta arbete genom en omotiverad sparsamhet, åsamkar detta otvifvelaktigt jordbrukarne förluster af betydning.

Det är därför enligt min mening att beklaga, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ansett sig böra nedpruta det ingalunda öfverdrifna belopp, landbruksstyrelsen för detta ändamål begärt.

Att kostnaderna för profningarna ej behöft beräknas till högre belopp än 12,500 kronor, torde till stor del bero på det stora intresse och den offervillighet, hvarmed lärare och assistenter vid Alnarp och Ultuna ägnat sig åt det ofta mycket kräfvande arbetet, hvilket mången gång tagit i anspråk äfven den till hvila anslagna tiden.

Mot klok sparsamhet med statens medel är jag den siste att opponera mig, men i detta fall har jag ansett mig böra uttala ett beklagande af att anslagsäskandet i fråga icke oafkortadt af herr statsrådet tillstyrkts, och samtidigt vill jag gifva uttryck åt den förhoppningen, att, nästa gång denna fråga kommer under behandling, den må röna mera förståelse och tillmötesgående i statsrådet. Det är eljest att befara, att de viktiga intressen dessa profningar äro afsedda att tillvarataga ej blifva så tillgodosedda, som de enligt min mening ha rätt att fordra. Jag har intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 29 och 30.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.

Punkten 31.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till bidrag åt fyra, i enlighet med i statsrådsprotokollet den 13 januari 1908 angifna hufvudgrunder anordnade, frökontrollanstalter på extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 31,500 kronor, däraf för anstalternas utrustning 12,000 kronor — att med 3,000 kronor utgå till enhvar af dessa anstalter, under villkor att till hvar och en af dem kostnadsfritt öfverlämnades de apparater och andra inventarier, som tillhörde inom det län, dit anstalten skulle förläggas, befintlig med statsmedel understödd frökontrollanstalt — samt till anstalternas underhåll 19,500 kronor — att med 3,000 kronor utgå till den med kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå förenade frökontrollanstalten och med 5,500 kronor till hvar och en af de tre öfriga anstalterna, under villkor att hushållningssällskap eller landsting, hvar för sig eller i förening, förbundit sig ej mindre att lämna årsanslag, som, sammanlagda, uppginge för den förstnämnda anstalten till minst 2,000 kronor och för hvar och en af de tre öfriga anstalterna till minst 3,000 kronor, än äfven att bekosta lokal för anstalten, aflöningen till föreståndare och assistent samt de årliga utgifterna till anstaltens underhåll och till inköp af böcker och inventarier för anstaltens behof.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom Första Kammaren af herr *K. Åkerberg* väckt motion (n:o 13), däruti föreslagits, att Riksdagen, med afslag på den af Kungl. Maj:t gjorda framställningen rörande frökontrollens ordnande, måtte anvisa

dels på extra stat för 1909 till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag af 10,000 kronor för att på hittills varande sätt utgå till understöd åt af hushållningssällskapen inrättade frökontrollanstalter;

dels i enlighet med det af landtbruksstyrelsen uppgjorda förslaget, för hvilket redogjordes i Kungl. Maj:ts statsverksproposition, där föreslagna belopp till en under landtbruksstyrelsen enligt nämnda förslag inrättad normalfrökontrollanstalt i Stockholm.

Utskottet hade på anförda grunder hemställt,

a) att Riksdagen, med afslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med bifall till herr Åkerbergs motion i denna del, måtte för år 1909 på extra stat till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att på hittills brukligt sätt utgå till understöd åt af hushållningssällskapen inrättade frökontrollanstalter; samt

b) att Riksdagen, i anledning af hvad herr Åkerberg i sin

ofvannämnda motion i öfrigt föreslagit, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning taga i öfvervägande, huruvida icke en central frökontrollanstalt kunde i samband med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet inrättas, och därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill förhållandena kunde föranleda.

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Vid punkten hade reservation anförts af herrar *A. T. Odelberg*, *I. Wijk* och *P. Paulson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med afslag å herr Åkerbergs i ämnet väckta motion, måtte till bidrag åt fyra, i enlighet med i reservationen angifna hufvudgrunder anordnade, frökontrollanstalter på extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 31,500 kronor, däraf för anstalernas utvidgning 12,000 kronor — att med 3,000 kronor utgå till envar af dessa anstalter, under villkor att till hvar och en af dem kostnadsfritt öfverlämnas de apparater och andra inventarier, som tillhöra inom det län, dit anstalten skall förläggas, befintlig, med statsmedel understödd frökontrollanstalt — samt till anstalernas underhåll 19,500 kronor, att med 3,000 kronor utgå till den med kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå förenade frökontrollanstalten och med 5,500 kronor till hvar och en af de tre öfriga anstalerna, under villkor att hushållningssällskap eller landsting, hvar för sig eller i förening, förbundit sig ej mindre att lämna årsanslag, som, sammanlagda, uppgå, för den förstnämnda anstalten till minst 2,000 kronor och för hvar och en af de tre öfriga anstalerna till minst 3,000 kronor, än äfven att bekosta lokal för anstalten, aflöningen till föreståndare och assistent samt de årliga utgifterna till anstaltens underhåll och till inköp af böcker och inventarier för anstaltens behof.

Herr Odelberg, Theodor: Som herrarne torde finna, har utskottet här afstyrkt Kungl. Maj:ts proposition i afseende å ordnandet af frökontrollanstalterna i vårt land och i stället föreslagit, att samma anslag, som hittills utgått, eller 10,000 kronor, skulle beviljas för år 1909, och att Riksdagen dessutom skulle i en skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning. Då jag har reserverat mig mot detta utskottets beslut, skall jag be att här få yttra några ord. Dock är jag på förhand alldeles förvissad därom, att det ej skall tjäna mycket till, ty här har från olika trakter af vårt land bedrivits en mycket energisk agitation emot den kungl. propositionen, som ock förutsätter ett samarbete mellan de olika hushållningssällskapen. Men lokalpatriotismen är i allmänhet så starkt utvecklad, så snart det rör något gemensamt de olika länen emellan, att ett samarbete är mycket svårt att åstadkomma. Jag skall emellertid, som sagdt, bedja att här få yttra några ord i frågan.

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

Sedan år 1887 ha årligen utgått 10,000 kronor till frökontrollanstalter, som af landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget, och hvilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i afseende å analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kungl. Maj:t fastställas. Detta anslag har under olika år fördelats på olika stort antal anstalter, antalet har varit uppe ända till 22 en gång, för närvarande är det 17, och anslaget utgår nu med lägst 300 kronor och högst 1,000 kronor — det finnes nämligen en anstalt som har ett så högt anslag. Anstalternas närmaste uppgift är att, i enlighet med af Kungl. Maj:t fastställda stadgar för desamma, främja den inhemska fröodlingen och fröhandeln medelst upplysningar och råd samt genom undersökningar af i handeln förekommande frösorter. Det är sannerligen icke någon liten uppgift de hafva, och man kan visserligen icke begära, att, så klen utrustade som dessa kontrollanstalter i allmänhet äro, de skola nöjaktigt kunna fylla sin uppgift, synnerligast då deras föreståndare ej kunna helt och odeladt ägna sig åt frökontrollen utan betrakta denna syssla endast såsom en biförtjänst till annan befattning, som helt och hållet borde kräva sin egen man, såsom t. ex. kemiska stationers föreståndare, sekreterarne i hushållningssällskapen, läroverksadjunkter och dylika. Också ha förekommit ganska allvarliga klagomål mot dessa institutioner. Redan två år efter sedan de blefvo statsanstalter yttrade sig inspektionsförrättaren om dem på följande sätt: »Det skulle vara till stor fromma såväl för den inhemska frökontrollen själf som för den allmänhet densamma har att betjäna, om antalet af de med statsmedel understödda frökontrollanstalter betydligt reducerades samt om dessa anstalter blefve själfständiga och så utrustade i ekonomiskt hänseende, att föreståndarne ensamt af sin verksamhet såsom sådana ägde ett nödtorftigt uppehälle.» Anförandet återfinnes i professor Erikssons berättelse för år 1889. Detta tema har sedan upphörligen varierats. Redan samma år landtbruksstyrelsen bildades afgaf, den ett ungefär liknande yttrande till Kungl. Maj:t. Då föreståndarne för frökontrollanstalterna voro sammankallade till möte i Stockholm i slutet på 1890-talet, hördes från åtskilliga af dem liknande klagomål. Flera gånger har landtbruksstyrelsen till Kungl. Maj:t ingifvit förslag om reorganisation af frökontrollanstalterna och senast år 1906 af innehåll att det nuvarande anslaget fortfarande skulle utgå såsom understöd till mindre anstalter, men att dessutom i Stockholm skulle upprättas en väl utrustad statsanstalt med uppgift bland annat att i tvistiga fall afgifva yttranden med rättslig verkan. Kostnaden för denna anstalt beräknades till 13,000 kronor årligen. Detta förslag visar klart och tydligt, att ej heller landtbruksstyrelsen numera är belåten med förhållandena. Men Kungl. Maj:t har icke kunnat vara med om att anslag utaf statsmedel skulle utgå till tvenne olika slags anstalter, utan Kungl.

Maj:t har föreslagit, att fyra väl organiserade anstalter skulle inrättas i landet, däraf en skulle förläggas i Malmö, en i Örebro, en i Stockholm och en i Luleå, hvilka alla skulle utrustas på enahanda sätt som landtbruksstyrelsen föreslagit, dock att deras föreståndare skulle tillerkännas ett reseanslag af 500 kronor för att sätta dem i tillfälle att i sina respektiva distrikt företaga resor för hållande af föredrag och verka för fröodling samt bildande af fröodlingsföreningar m. m. Detta förslag har rönt ett skarpt motstånd från olika håll, och hvilka skäl har nu mot detsamma anförts af utskottet? Först och främst säger utskottet: »Då erfarenheten ådagalagt, att frökontrollanstalternas verksamhet i allmänhet är inskränkt till deras närmaste omgivning och att det underhålliga utsädet med framgång söker sig marknad inom de från anstalterna mera aflägsset belägna delarna af deras distrikt, synes det utskottet icke vara tillrådigt att minska antalet kontrollanstalter.»

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Om så vore förhållandet skulle ett långt större antal frökontrollanstalter än de nu befintliga vara af nöden. Det antal prof, som personligen af jordbrukare inlämnas till anstalterna, är nog försvinnande litet; de flesta insändas nog med post, och med våra kommunikationsmedel betyder det föga, om profvet sändes längre eller kortare väg. För öfrigt sörjer nog en nitisk föreståndare för att skaffa sig agenter på olika platser, som mottaga prof för insändning till anstalten och hvilka äfven kunna biträda vid verkställande af plomberingar.

Vidare säger utskottet:

»Det torde vara så mycket mindre lämpligt att på föreslaget sätt äfventyra frökontrollanstalternas förmåga att fylla sin uppgift, som just i närvarande tid allt större kraf ställas på dem i samband med den statsunderstödda verksamheten såväl för höjande af det mindre jordbruket som ock för befordrandet af den inhemska klöfver- och gräsfröodlingen.»

Det är visst ej meningen att undandraga det mindre jordbruket något stöd i detta fall. Tvärtom är ju meningen att göra detta stöd kraftfullare genom att bereda föreståndarne möjlighet att företaga resor inom distriktet och vid undervisningskurser, anordnade af hushållningssällskapen, och vid möten och sammanträden hålla föredrag och på annat sätt befrämja fröodlingen. Och så säger utskottet ytterligare, »att det synes tvifvelaktigt, huruvida ett antal af endast fyra kontrollanstalter skulle vara tillräckligt för hela landet, särskildt vid högt stegrad efterfrågan efter kontrollundersökningar».

Jag ber då till en början att få påpeka, att man i ett sådant land som Danmark nöjer sig med en enda anstalt och likaså i Schweiz. Här är nu föreslaget fyra, och hvad angår att dessa fyra icke skulle hinna med alla analyser som begäras eller påkallas, är detta påstående fullständigt grundlöst. Analyserna uppgå i vårt land till omkring 16,000 stycken om året, däraf blott något öfver

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

hälften äro fullständiga analyser. Under år 1903, ett undantagsår, uppgick deras antal till 60,000, hvaraf 47,000 voro s. k. partiella analyser eller sådana, där det blott gällde att utröna fröets grobarhet. En väl utrustad anstalt kan med något förutseende hos föreståndaren medhinna ett ofantligt stort antal dylika analyser dagligen. I detta afseende torde sålunda ingenting vara att befara. Det är sålunda icke meningen att här undandraga de mindre jordbrukarne ett välbehöfligt stöd. Med det antal anstalter Kungl. Maj:t föreslagit skola dessa mindre jordbrukare få sina undersökningar verkställda fullt ut lika bekvämt och lätt som nu. Men hvad som äfven är af vikt är att se till, att vår fröhandel blifver ordentligt ordnad och att fröhandlarne tvingas in under anstalternas kontroll, och detta låter sig icke göra i stor skala, förrän vi fått förstklassiga anstalter, till hvilka de hysa förtroende.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Ekelund: Det kan måhända synas djärft af mig att gentemot den föregående ärade talaren förfäktat min åsikt i denna fråga, då den icke öfverensstämmer med hans, men jag skall i alla fall be att få anföra den.

Det har i den kungl. propositionen framhållits och här också af den föregående talaren understrukits, att våra nuvarande frökontrollanstalter äro både ekonomiskt och vetenskapligt för svagt utrustade för att kunna fylla det med dem afsedda ändamål, hvilket, såsom den föregående talaren också angaf, är att främja den inhemska fröodlingen och fröhandeln genom upplysningar och råd och genom undersökning af förekommande utsädesvaror. Enligt min mening har erfarenheten gifvit vid handen, att våra nuvarande frökontrollanstalter uträtta ofantligt mycket godt i de orter, där de hafva sin verksamhet, och jag tror att det är just denna deras verksamhet, som väckt till lif det intresse för en mera omfattande inhemsk fröodling, som i skilda delar af vårt land numera börjat göra sig märkbart, och jag håller också före, att det vore mycket illa, om någon åtgärd beslötes, som kunde vara ägnad att på något sätt verka hämmande i detta afseende. Enligt min åsikt skulle ett bifall till det kungliga förslaget härvidlag icke verka lyckosamt.

Ett mycket stort antal af kammarens ledamöter äro bosatta på landet och hafva där sin verksamhet och för dessa herrar är det helt säkert också bekant, huru förhållandena äro i detta hänseende. I många fall är det för en jordbrukare på landet — jag talar nu om en genomsnittsjordbrukare och tänker ej på de stora godsägarna, som hafva mycket lättare att förstå och bevaka sina intressen — för denne mindre, för genomsnittsjordbrukaren är det oftast ganska svårt att göra klart nyttan och behovet af att han låter undersöka sitt utsäde, och om han skall kunna förmås dertill, är det alldeles nödvändigt, att denna undersökning kan för honom ske så bekvämt som möjligt, det vill med andra ord säga, att

kontrollanstalten bör vara för honom lätt tillgänglig, så lätt tillgänglig som möjligt; ty om han skall behöfva företaga någon längre resa eller vara nödsakad att behöfva vända sig till en mellanhand för att få sitt fröprof öfversändt till frökontrollanstalten, blir det oftast ingenting af; han kommer sig icke för. Tänka vi också nu på dessa mindre jordbrukare eller småbrukare, dessa, hvilka vi nu i våra dagar så gärna vilja stöda och hjälpa, så är ofta förhållandet det, att de utså sitt frö utan att veta, om det är dugligt eller odugligt. Jag tror, att det är nödvändigt att göra allt för att dessa anstalter må för de mindre jordbrukarne vara så lätt tillgängliga som möjligt, ty ju närmare de hafva till närmaste frökontrollanstalt, desto lättare komma de dit, och desto lättare komma de också i den personliga beröring och i det direkta samarbete med anstalten, som i den kungl. propositionen mycket riktigt framhålles såsom särskildt viktigt och betydelsefullt. Men jag kan icke se, huru det skall vara möjligt att ernå något sådant, om våra nuvarande anstalter skulle tagas bort och ersättas med endast fyra, förlagda på långt afstånd från hvarandra och naturligtvis äfven omfattande mycket stora områden, så stora, att området för hvarje anstalt skulle komma att omfatta 6 å 8 län. Om så skulle anordnas, tror jag, att man hade anledning befara, att det komme att taga mycket lång tid, innan flertalet jordbrukare inom de mest aflägsset belägna områdena hunne komma i någon som helst beröring med anstalten, likasom jag också fruktar, att det skulle dröja mycket länge, innan anstalternas personal hunnit arbeta sig till den lokalkännedom med hänsyn till jordbruksförhållandena inom deras resp. områden, som dock är nödvändig att äga för att ett framgångsrikt arbete skall kunna vinnas.

Den föregående talaren anförde, såsom också i den kungl. propositionen framhållits, att meningen vore, att de föreslagna anstalternas föreståndare och assistenter skulle på den tid, som icke behöfver ägnas åt den speciella frökontrollen, få i uppdrag att särskildt genom resor för hållande af föredrag och såsom biträdande lärare vid landtbruks- och småbrukskurser söka verka till förmån för en ökad fröodling. Ja, det är ju gifvet, att det vore ett mycket godt mål, som vunnes, om anstalten vore i stånd att utföra detta, men med de stora områden, som skulle uppstå genom den föreslagna organisationen, befara jag, att det skulle dröja ofantligt länge, innan anstalterna blefve i stånd att något effektivt verka på detta sätt, jämte det jag misstänker, att det lilla anslaget på 500 kronor för hvarje anstalt såsom reseersättning ej skulle räcka långt, därest vederbörande skulle ligga ute på resor under halfva året.

Jag tror, att den föreslagna indragningen af våra nuvarande frökontrollanstalter, äfven om dessa komme att ersättas med fyra nya än så kraftigt och väl utrustade anstalter, icke skulle motsvara behofvet, utan följden däraf skulle enligt mitt förmenande

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

blifva ett successivt aftagande intresse för fröodlingen, för frökontrollen samt för den inhemska fröproduktionen, och den naturliga följden däraf åter skulle blifva ökad behof af utländskt utsäde, något som vi ju alla anse vara mindre eftersträfvansvärdt.

Det har vidare framhållits mot våra nuvarande frökontrollanstalter, att de på grund af sin svaga ekonomi icke kunna anskaffa fullt kompetent ledning och arbetskraft, och att olägenhet däraf visat sig bland annat däruti, att undersökning af samma frövara på olika anstalter lämnat olika resultat.

Hvad först beträffar bristen på kompetent arbetskraft, har jag den uppfattningen, att frökontrollarbetet icke med nödvändighet förutsätter vetenskapligt underlag eller vetenskaplig utbildning, utan att detta arbete mycket mera är att likna vid ett handverk, som en person med någon botanisk kunskap och med god känedom om sin orts jordbruksförhållanden kan lära sig — ja, förvärfva skicklighet uti genom trägen öfning. Jag finner ett stöd för riktigheten af denna min åsikt i ett uttalande uti den vid utskottets betänkande i denna punkt fogade reservationen, där det på ett ställe heter, att undersökningsarbetena äro till stor del mekaniska och kunna utföras af tillfälligt antagna biträden. Jag förstår mycket väl, att reservanterna icke därmed velat säga, att dessa tillfälligt antagna biträden kunna utföra hvilket arbete som helst, men det synes i alla fall häraf, att deras åsikt i detta hänseende är öfverenstämmande med min.

Att undersökningen af samma frövara gifvit olika resultat på olika anstalter — det skulle kunna hända 17 olika resultat, då vi nu hafva 17 anstalter — kan likaväl inträffa, om anstalterna begränsas till 4, blott med den skillnaden, att då 4 olika resultat kunna uppkomma, och är intet bevis på, att undersökningsarbetet blifvit oriktigt utfördt, utan detta beror på något helt annat och har enligt mitt förmenande sin naturliga orsak. Ett parti frö eller spannmål, som skall undersökas, är ju nämligen ingenting annat än en mekanisk blandning, som — den må vara gjord aldrig så noga — i alla fall icke kan vara fullt homogen. Tar man ett prof på två eller flera ställen inom en säck, får man dessa prof icke så lika hvarandra, att de icke vid undersökning befinnas lämna något olika resultat. Den praktiska betydelsen af detta, tror jag, icke är så vidare stor; åtminstone håller jag före, att man icke förmärkt någon olägenhet däraf.

Den föregående talaren yttrade, att det gjorts och kunde göras så många befogade anmärkningar mot våra nuvarande frökontrollanstalters arbete. Jag har försökt att göra mig underrättad om förhållandena i detta afseende, men jag har icke kunnat få reda på, att sådana olägenheter försports, att berättigade anmärkningar kunna göras mot anstalterna. Visserligen har det meddelats mig, att felaktigheter då och då anmälts, men vid undersökning har det befunnits, att klagomålen öfver så kallade fel i

allmänhet kommit från köpmännen, fröhandlarne, och mycket ofta har förhållandet varit, att dessa blifvit missnöjda öfver, att frökontrollanstalten varit i stånd att påvisa, att dåligt frö lämnats till undersökning, och att det alltså varit sådant frö, som de tänkt sig kunna prångla ut bland allmänheten, men hvarifrån de genom anstaltens utslag blifvit förhindrade.

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Härmed sammanhänger ytterligare den för vår fröhandel så viktiga frågan om plomberingen af genom anstalterna kontrolleradt utsäde: Hittills har plomberingsarbetet utförts af frökontrollanstalten, men genom indragningen af de hittillsvarande anstalterna och inrättande af blott 4 nya i deras ställe skulle hela plomberingsarbetet komma att hvila på dessa 4. Jag har mycket svårt att förstå, huru det skall vara möjligt för dessa anstalter att utföra plomberingsarbetet på eget ansvar och under verklig garanti för riktighet, då arbetet skall utföras inom så stora områden, som skulle uppstå genom den föreslagna organisationen. Det har antydts, att proftagningar etc. skulle kunna ske genom för ändamålet antagna ombud, men jag tror icke, att denna anordning skall tillvinna sig allmänhetens förtroende.

På samma gång jag anser det i hög grad önskvärdt, att vi få behålla de nuvarande frökontrollanstalterna, delar jag dock till fullo utskottets åsikt, att det vore till stor nytta för vår frökontroll, om det inrättades en ny central- eller normalfrökontrollanstalt, som utrustades på bästa möjliga sätt i afseende å personal och materiel. Den skulle kunna intaga en ledande ställning och i rättsfall tjäna såsom en högre instans, för vår frökontroll af mycken betydelse.

Då jag icke kan anse, att den af Kungl. Maj:t föreslagna organisationen af vårt frökontrollväsen gör detta bättre, men väl sämre och dyrare än den nuvarande anordningen, anhåller jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Rudebeck: Den förste ärade talaren yttrade i början af sitt anförande, att en mycket liflig agitation i denna sak drifvits mot Kungl. Maj:ts förslag. För min del ber jag få säga, att jag icke känner till en sådan agitation. Hvad beträffar den af talaren klandrade lokalpatriotismen, så anser jag mig icke göra mig skyldig till klander, då jag uppträder i denna sak. Ty den är för den ort, som jag representerar, af så stor vikt och betydelse, att jag icke kan finna annat än att då jag anser förslaget för denna landsort medföra skada, jag bör söka afvärja detsamma.

Styrelsen för centralanstalten har i sitt underdåniga yttrande i frågan framhållit, att den väntade, det förslaget skulle väcka missnöje inom de län, som komma att förlora sina frökontrollanstalter, och att detta vore alldeles naturligt. Hvad angår det län, hvars talan jag för, vill jag säga, att där skulle förslagets genomförande väcka icke blott missnöje utan äfven en mycket stor miss-

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

stämning. Af den förste ärade talaren har framhållits, huru frökontrollanstalterna och deras verksamhet för närvarande äro ordnade, hvarför jag icke behöfver upprepa det. Utan jag skall endast be att få bemärka, att om detta förslag skulle gå igenom, skulle Västernorrlands län, som nu har egen frökontrollanstalt, blifva af med denna och frökontrollanstalten för den bygden förläggas i Luleå eller på 65 mils afstånd från Västernorrlands län. Jag vill då framhålla hvad detta betyder genom att erinra om händelserna åren 1902 och 1903, missväxtåret och nöden, som däraf blef en följd. Det var då lika viktigt att skaffa godt utsäde som brödsäd. Utsäde fanns väl att få inom provinsen, men man kunde naturligtvis icke taga det, utan att det förut kontrollerats. Och hade man då icke haft att vända sig till en frökontrollanstalt inom länet, utan måst skicka profven till en anstalt på 65 mils afstånd, hade uppenbarligen stora svårigheter uppstått.

Inom Västernorrlands län har sedan år 1902 pågått en ganska liflig rörelse för bildande af fröodlingsföreningar och frörenserier. Från år 1902 till innevarande år hafva bildats tre sådana föreningar i Ångermanland och fyra i Medelpad. Denna verksamhet behöfver naturligtvis ett stöd i frökontrollanstalten, och det är gifvet, att detta stöd icke blir detsamma, om anstalten är förlagd i Luleå som då den ligger i Härnösand. Hushållningssällskapet har, i hvad på det ankommit, sökt främja dessa föreningars bildande genom premiering, och det har visat sig, att allmogem och särskildt de mindre jordbrukarne hafva senterat denna medverkan från sällskapets sida. Enhvar inser lätt, huru det för den bygd, som nu är i fråga, är af den allra största vikt och betydelse att få ett pålitligt och godt inhemskt frö, och att man icke kan göra för mycket för att främja detta. För hvar och en torde det ock vara klart, att allmogemännen skulle känna sig ganska besvikna i sina förväntningar på erhållande af medverkan härutinnan, om frökontrollanstalten, som utgör stödet för denna verksamhet, blir förlagd långt uppe i Luleå. Det är härvidlag icke fråga endast om den direkta skadan utan äfven den indirekta, som visar sig i nedsättning af modet och lusten, då man afvisas från den väg, på hvilken man med kraft slagit in.

Under sådana förhållanden synes det mig ligga i öppen dag, att förslaget skulle för denna bygd verka minst sagdt mycket olägligt, om icke rent af skadligt. Jag anser mig naturligtvis icke kompetent att bedöma, huruvida de nuvarande frökontrollanstalterna inom de särskilda länen fyllt sin uppgift på ett tillfredsställande sätt enligt vetenskapens och erfarenhetens vittnesbörd, men jag har icke försport, att några klagomål däruppe gjort sig gällande på ett sådant sätt, att jag på dem kan stödja det antagandet, att anstalterna icke äro mäktiga att fylla sin uppgift. Äfven om de icke fylla uppgiften så fullständigt och väl, som man bäst kunde önska, bör åtminstone icke den utvägen anlitas, att man i ett

penndrag stryker ut 17 anstalter och sätter 4 nya i stället. Det är ju detsamma som att afbryta en verksamhet. Man kunde åtminstone föreslå en öfvergångsform. Man kan naturligtvis icke tänka sig någon annan möjlighet att ordna saken, då frökontrollanstalten togs bort från länet, än att dess invånare då måste vända sig till den närmast belägna, för länet afsedda anstalten, som då blir Luleå, och jag hemställer till hvar och en, huruvida det är billigt att ifrågasätta något sådant.

Den föregående talaren har framhållit ännu flera skäl mot förslaget, hvilka jag icke vill upprepa, jag ber endast få säga, att frågan är verkligen af mycket stor betydelse, och att det skulle lända till ofantlig skada, om ett sådant förslag som detta skulle gå igenom.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Petersson, Alfred: Af det anförande, som nyss afslutades, skulle man kunna draga den slutsatsen, att det Kungl. Maj:ts förslag, hvilket vi nu diskutera, rent af är ett attentat mot själfva frökontrollen såsom sådan. Att det betraktas af många som ett attentat mot intressen i den eller den staden eller orten, som af detta statsanslag får 350 kronor eller mera, högst 900 kronor, vet jag, och det är en olycka, att det betraktas på detta sätt, ty därigenom förhindras en klok och god lösning af denna fråga. Emellertid ber jag att få inlägga min bestämda protest mot, att förslaget skulle vara ett attentat mot själfva frökontrollen och göra den sämre än nu.

Huru kan man rimligtvis begära, att Kungl. Maj:t skall underlåta att, när frågan slutligen blifvit utredd, framlägga ett förslag till ett bättre ordnande af frökontrollen i landet, då man vet, hvilken lång historia af klagomål öfver den nuvarande anordningen, som ligger bakom. Den förste ärade talaren utgick från år 1889 med att anföra hvad den dåvarande inspektören öfver frökontrollväsendet sade, och dessa klagomål hafva, som han nämnde, upprepats och varierat. Jag skall icke gå igenom den långa raden för att icke trötta kammaren — den är nog trött på frökontroll förut — utan endast med hänsyn till hvad den siste ärade talaren sade be att få uppläsa några rader ur ett meddelande, som kan lämna några upplysningar i saken. Dessa rader lyda så: »I juni 1904 inkom dåvarande länsagronomen inom Västernorrlands län Arenander med en skrivelse till jordbruksdepartementet, i hvilken han meddelade, att han för utrönande af det sätt, hvarpå landets frökontrollanstalter arbetade, uttagit 19 prof af timotej och hafre från samma parti, hvilka prof af honom hade blifvit skickade till samtliga frökontrollanstalter. De skriven bilagda analysbevisen uppgåvo grobarheten å timotejfröet från 68—99 % med mellanliggande procenttal, alltså en differens på 31 %. Härstamningen beteckna-

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Anslag till frödes af en anstalt såsom »utländskt frö eller därmed uppblandadt»,
 kontrollanstal- oaktadt fröet vuxit och skördats inom länet. Hafrens grobarhet väx-
 ten. lade mellan 85,5 och 97 %, sålunda en skillnad på 11,5 %.»
 (Forts.)

Icke kan man väl med sådant för ögonen anse, att frökon-
 trollen såsom sådan betraktad är tillfredsställande ordnad här i
 landet, och att dessa 10,000 kronor, som nu årligen utgå, använ-
 das på allra bästa sätt. Jag hade icke länge innehaft min nuva-
 rande plats, förrän till mig inkommo klagomål af samma art, åtföljda
 af sifferuppgifter, huru samma frövara erhållit ett betyg på ett ställe
 och ett annat på ett annat, och huru en vara sålts såsom svensk,
 men på en station uppgifvits som amerikansk och motsatsen. Nej,
 mina herrar, jag tror, att denna fråga är sådan, att det är nödvändigt
 att se på den från andra synpunkter än de blott lokala, ty hvad
 betyder det i alla fall för den eller den platsen, om den får 300
 eller 400 kronor af statsmedel, mot det att vi få en tillfredsstäl-
 lande frökontroll, på hvilken vi kunna lita? Om vi icke nu få
 en anstalt i hvarit län, betyder mycket mindre, blott vi erhålla
 några, som äro pålitliga och skötas af för ändamålet fullt kvalifi-
 cerade personer. Så är icke förhållandet nu, det är svagheten hos
 den nuvarande institutionen. Då år 1901 samtliga föreståndare
 begärde fördubblade statsunderstöd, anfördes som skäl, att ingen
 enda anstalts tjänsteman kunde hafva sitt uppehälle af platsen,
 utan att alla hade sin bärgning på annat håll och betraktade tjän-
 sten vid anstalten som en bisyssla. Endast den föreståndare, som
 har detta till sin hufvudsakliga uppgift och där får sin bärgning,
 så att han kan ägna hela sin kraft åt detta uppdrag, kan fylla
 denna uppgift fullt. Nu har han det såsom en bisyssla, vanligen
 är han föreståndare för en kemisk station, läroverkslärare eller
 sekreterare i ett hushållningssällskap, alltså en person, som icke
 fått sin utbildning för detta kall. Redan i den skrifvelse, hvar-
 med Riksdagen år 1886 beledsagade sitt första anslag till frökon-
 trollen, skref Riksdagen, att detta anslag vore ämnadt som ett stöd
 för den då outvecklade odlingen af frö inom landet och handeln
 därmed. Jag tror, att man alltför mycket förbisett den uppgiften,
 och att frökontrollanstalten icke bara skall analysera frön, som
 inlämnas till stationen, gifva bevis därofver samt plombera span-
 nings- och frösäckar o. d. Den långt högre uppgiften är att föra
 fram en fröodling här i landet. Men för att detta skall kunna ske,
 behöfva anstalternas målsmän naturligtvis komma i beröring med
 folket, iakttagelser måste göras, under det grödorna stå på marken.
 Men detta kan icke göras af personer, som hafva det endast till
 en bisyssla, ty de hafva icke det intressè eller den tid, som be-
 höfves härför.

Nu beklagar man sig så mycket öfver, att 4 frökontrollanstalter
 äro för litet. Jag skulle gärna se, att det blefve 5 eller flara, men
 det kostar pengar. För mig är dock hufvudsaken, att vi verkligen
 få anstalter, som vi kunna kalla frökontrollanstalter, och hvilka

fylla denna uppgift. Det är bättre att hafva litet och godt än *Anslag till frö-
kontrollanstal-*
mycket och dåligt. Se vi på förhållandena rundt omkring oss, *ter.*
t. ex. i Danmark med ett jordbruk, som står långt framför vårt, (Forts.)
där finnes bara en anstalt, likaså i Schweiz, men dessa anstalter äro framstående. Det är sant hvad utskottet här har sagt, att just i närvarande tid allt större kraf ställas på frökontrollanstalterna i samband med den statsunderstödda verksamheten såväl för höjande af det mindre jordbruket som ock för befordrandet af den inhemska klöfver- och gräsfröodlingen. Hvad är konsekvensen af detta? Jo, att man skall söka tillfredsställa dessa kraf och förbättra anstalterna, så att de blifva mera skickade att fylla sin uppgift. Det är detta, som Kungl. Maj:t har afsett.

Utskottet erkänner och konstaterar, att brister förefinnas hos de nuvarande anstalterna med afseende å personalens utbildning och materielens utrustning. Men huru kunna dessa brister afhjälpas genom att bibehålla den nuvarande anordningen? Icke kunna de afhjälpas genom att inrätta en väl utrustad anstalt i Stockholm, då de andra arbeta som de äro. Hufvudskälet som utskottet anfört, och på hvilket man här bygger, lär väl vara det påståendet, att erfarenheten ådagalagt, att frökontrollanstalternas verksamhet i allmänhet är inskränkt till deras närmaste omgifning, och att det underhålliga utsädet med framgång söker sig marknad inom de från anstalterna mera aflägsset belägna delarna af deras distrikt. Har verkligen erfarenheten ådagalagt detta? Intet bevis anföres, utan det är endast ett antagande, som är mycket svårt att bevisa, ty min erfarenhet visar, att alldeles bredvid eller inpå knutarna af en frökontrollanstalt sålts stora massor af frö, som icke varit undersökt af någon frökontrollanstalt. Mig synes, att det förhåller sig med dåligt frö som med dåliga gödningsämnen. Det letar sig fram till sådana platser, där behovet är stort, därför att man köper mycket och odlar litet själf. Det lär väl näppeligen, efter hvad jag hört uppgifvas, finnas någon provins i Sverige, där så mycket underhålliga gödningsämnen utbjudas som i Skåne, men icke beror det på, att i Skåne icke finnes möjlighet att få dem undersökta. Vid Alnarp finnes en mycket välskött anstalt för ändamålet.

Jag tror, att man betydligt öfverskattar faran och underskattar fördelen af den lösning af frökontrollfrågan, som Kungl. Maj:t föreslagit, och att man låter leda sig för mycket af dessa lokalpatriotiska känslor, som väl äro aktningvärdas och af mig respekteras. Men det måste finnas någon mätta och reson i detta.

Den förste talaren yttrade, att han på förhand var viss om, att man med mycket litet resultat förfäktade den meningen, att Kungl. Maj:ts förslag borde bifallas, men jag är förvissad om, att härvidlag de öfvervägande och goda skälen äro på deras sida, som yttrat sig för bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

Friherre Palmstierna: Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sade, att många vid öfverläggningen om denna fråga utgått från de små lokala synpunkterna, men det oaktadt anhåller jag att något litet få redogöra för förhållandena på den lokal, jag bäst känner till, nämligen Jönköpings län.

Det har sagts, att föreståndarna för dessa anstalter betrakta sina tjänster mera såsom bisysslor, och det är fullkomligt riktigt. Det beror på att frökontrollen — om man icke tänker på den vetenskapliga delen, utan den vanliga kontrollen — är ett säsongarbete. I Jönköping skedde 88 % af kontrollarbetet under vårmånaderna, innan sådden pågick, eller under tiden april—juni, och därför måste föreståndaren hafva 4 biträden, som under den öfriga delen af året hade litet att göra. Under året undersöktes i Jönköping — hufvudsakligen på denna tid — öfver 6,000 prof; skulle nu anstalten föreläggas till Örebro, skulle där — om man räknar med profven för de län, som skulle höra till denna anstalt — undersökas bortåt 30,000 prof. Men huru skall man hinna med att göra detta under de månader, på hvilka arbetet koncentreras? Det torde vara svårt att inse. Härtill kommer allt arbete med plombering, så att det kommer allt att möta praktiska svårigheter för att lägga så mycket arbete på ett ställe. Dessutom är det osannolikt, att hushållningssällskapen, som nu bidraga ganska betydligt till uppehållande af länens frökontrollanstalter, skola befinnas villiga att skicka sina pengar till ett annat läns mera centrala anstalter.

Reservanterna yttra på sidan 459 i utlåtandet, att frökontrollanstalterna blott delvis förmått fylla sin uppgift, och blott i ringa mån verkat för att sprida upplysning och meddela råd rörande odling m. m. af utsädesvaror. Jag tror icke, att detta är fallet öfverallt, och jag vet, att frökontrollanstalten i Jönköping mycket ofta på torget och i butikerna uppköpt prof, som kontrollerats, hvarefter i de tidningar, som allmänt läses inom länet, införts varningar för förfalskningar. Denna anstalt har därigenom verkat mycket godt.

För Kungl. Maj:ts förslag har förebragts en motivering på 36 sidor, den ene talar för förslaget, den andre emot — de flesta hafva dock liksom landtbruksstyrelsen yttrat sig mot detsamma. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, liksom den förste ärade talaren, förordade en koncentrerung på den vetenskapliga delen af frökontrollen, men efter min öfvertygelse äro dock jordbrukarna i landet, och icke minst de mindre, synnerligen belåtna med att få behålla de nuvarande frökontrollanstalterna.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Häri instämde herr *Berg, Gustaf Axel*.

Herr Juhlin-Dannfelt: Herr talman! Det var visserligen

icke något oväntadt bud som kom, då man fick höra att statsutskottet afstyrkt Kungl. Maj:ts proposition rörande förändrad organisation af frökontrollanstalterna, men det var i alla fall med en viss undran man väntade att få se de skäl, som lägo till grund för statsutskottets hemställan. Och för min enskilda del må jag säga, att, då jag granskat dessa skäl, desamma förefallit mig skäligen litet öfvertygande. Då jag här skall söka framlägga detta, kan jag naturligtvis icke komma med mycket nytt utöfver hvad från så många håll är sagdt, men jag torde kunna i ett eller annat afseende komplettera det sagda. Jag har nämligen i viss mån personlig kännedom om dessa förhållanden, i det att jag varit frökontrollant vid en anstalt, där man redan då hyste den uppfattning, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag, nämligen att de små anstalterna böra strykas. På mitt eget förslag indrogs också denna anstalt, utan att dock undersökningarna i det länet -- det var för öfrigt Kopparbergs län -- torde hafva minskats i antal.

Jag skall nu söka att något sammanbinda de skäl, som från olika håll framförts till förmån för den kungl. propositionen, äfvensom söka ådagalägga, att de invändningar, som gjorts mot denna proposition, icke betyda så synnerligen mycket.

Grunden till Kungl. Maj:ts proposition är den, att dessa anstalter hittills icke hafva lyckats att helt och hållet fylla den uppgift, som varit dem ålagd.

De hafva sålunda haft sig förelagdt att vara konsulenter, att gifva upplysningar och råd. Denna uppgift hafva de alls icke fyllt annat än så till vida, att då fröprof inlämnats till undersökning, analysattesten, som lämnas, innehåller den upplysning, som ligger i uppgiften om profvets beskaffenhet. Men därtill har också dessa anstalters verksamhet såsom konsulenter i regel varit inskränkt.

Den andra uppgiften, nämligen att verkställa kontroll, hafva dessa anstalter utfört; det vill säga de hafva mottagit och undersökt de prof, som inkommit. Därtill kommer, att en eller annan anstalt upptagit den verksamhet, som någon af de föregående talarna antyde, nämligen att man gått ut på torgen och tagit prof till undersökning, men detta har förekommit i jämförelsevis liten utsträckning.

Det är ju en grannlaga sak att om en hel klass af anstalter säga, att de icke fyllt sin uppgift, men vittnesbörd därom föreligger från ett håll, som torde få anses fullt vittnesgillt, nämligen från frökontrollanterna själfva. De hafva, såsom redan är påpekadt, vid två olika tillfällen förklaradt, att, såsom anstalterna nu äro anordnade, kunna de icke fylla sin uppgift. Dessa båda uttalanden finnas intagna i utskottets utlåtande.

Jag kan sålunda utgå därifrån, att frökontrollanterna enligt sin egen utsago icke kunna fylla sin uppgift. Hvad är det då

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

som brister? Det är att frökontrollen och anslaget till frökontrollen varit splittrade på en mängd små stationer. Det har gjort, att man i många fall icke kunnat få att tillgå full sakkunskap för anstalternas skötsel.

Här sade en talare nyss: det behöfs egentligen ingen vetenskaplig grundval för detta, utan det räcker med en smula öfning. Skall jag draga ut slutsatsen däraf, så blir det naturligtvis den: tag bort alla föreståndare för frökontrollanstalterna och låt i stället de fröknar, som äro deras biträden, sköta dessa anstalter! Jag undrar, mina herrar, om man i de län, där man önskar att hafva kvar sina frökontrollanstalter, vill gå in på en sådan anordning.

Den andra följden af denna splittring har varit, att själfva undersökningsmaterialet har varit så litet vid en del anstalter. Och det är icke så, att det behöfves blott vetenskaplig underbyggnad eller blott öfning, utan det fordras verkligen båda delarna. Det mesta arbetet utföres af oskolade krafter, men för att bedöma själfva utsädesvarans natur fordras ganska mycket omdöme, som man vinner endast genom stor öfning. Jag är öfvertygad, att, om man tager reda därpå, man skall finna, att det är just mot de små anstalterna, där man har så ringa öfning, som de flesta anmärkningarna blifvit framställda.

Huru! skall man nu afhjälpa detta? Det skall naturligtvis ske på det sättet, att man skaffar väl utrustade anstalter, att man fordrar full kompetens hos dem, som skola sköta dessa anstalter, och att man ställer till deras förfogande erforderliga vetenskapliga hjälpmedel och dessa af yppersta beskaffenhet. Man bör vidare tillförbinda dessa personer att uteslutande ägna sig åt sitt kall och att icke hafva det såsom en bisyssla — endast därigenom torde man kunna påräkna det intresse, som för ett fullgodt arbete är af nöden — och slutligen bör man skaffa anstalterna så mycket att göra som möjligt. Denna väg har också herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet beträdd genom det förslag, som här är framställt.

Men hvad gör utskottet i sitt förslag? Utskottet säger, att genom upprättande af en väl utrustad, central statsanstalt skola de anmärkta bristerna afhjälpas. Men då utskottet på samma sida i betänkandet talar om att dessa anstalter verka blott inom sin närmaste omgivning, är det ju uppenbart, att utskottet icke tänkt sig, att denna centrala frökontrollanstalt skall åstadkomma dessa verkningar såsom frökontrollanstalt, utan bristerna snarare skola afhjälpas genom dess verksamhet, såsom om jag så får säga, en öfverdomstol i tvifvelaktiga fall. Således blir kontentan af utskottets mening den: vi hafva dåliga anstalter, svaga anstalter, det medgifva vi; men låtom oss behålla dessa svaga anstalter och göra en anstalt, som kan påpeka de fel, till hvilka de öfriga anstalterna göra sig skyldiga. Jag undrar, om detta är ett lämpligt sätt att reformera frökontrollanstalterna.

Man kan anställa en jämförelse med de kemiska stationerna, *Anslag till frök-*
 som i många afseenden äro likställda med frökontrollanstalterna. *kontrollanstal-*
 Icke finnes det någon, som yrkar, att på detta område skall upp-
 rättas en sådan öfverdomstol, ehuru dessa stationer nog hafva lika
 svåra och till och med ännu svårare undersökningar att utföra
 än frökontrollanstalterna. Och hvarför icke? Jo, därför att det
 är mycket strängare fordringar på kompetens vid dessa kemiska
 stationer, och därför att föreståndarne och tjänstemännen vid de
 kemiska stationerna helt och hållet ägna sin tid åt detta sitt arbete.
 Jag kan således icke tillmäta den uppgift, som denna öfverdomstol
 skulle få, några synnerligen stora verkningar, och jag tror, att den
 också kommer, om den upprättas, att blifva mycket litet anlitad.
 Det är nämligen, såsom hvarje jordbrukare väl vet, i regel icke
 jordbrukarne, som föra klagomål öfver fel vid frökontrollen, ty har
 en jordbrukare köpt ett utsäde och sedan kommer under fund med
 att det gror dåligt, så gör han det i regel först därigenom att brod-
 den kommer dåligt upp, och hvad tjänar det då till att söka af-
 göra, huruvida analysen varit riktig eller ej? Han kan i de flesta
 fall icke få någon ersättning eller åtminstone icke någon ersättnig
 svarande mot den förlust, som drabbat honom därigenom, att han
 fått dåligt utsäde.

Om man erkänner, att frökontrollanterna icke äro fullt kom-
 petenta för detta sitt arbete, så blir den enda rimliga slutsatsen,
 att man måste göra dem därtill kompetenta.

Man anmärker mot de af Kungl. Maj:t föreslagna fyra an-
 stalterna egentligen två saker. Det ena är, att frökontrollanstalterna
 verka hufvudsakligen genom den nära beröringen med jordbrukarne;
 de verka endast i den närmaste kretsen omkring staden. Det är
 sant, men kretsen är snäfvare, än de som icke känna till jord-
 bruksförhållandena kanske ana. Det är icke så, att man från hela
 länet reser in med sina fröpåsar och talar med frökontrollanten,
 utan det är en och annan jordbrukare, hvilken ändå har ärende
 in till staden, som går upp till anstalten. Den rayon, från hvilken
 direkta muntliga förfrågningar komma till frökontrollanstalterna,
 är ganska liten, och de, som komma från denna rayon, äro mycket
 få. Således ställer det sig för mig så, att det icke är det geo-
 grafiska afståndet, som det här gäller, utan det är i hvad mån
 frökontrollanterna kunna komma i personlig beröring med jord-
 brukarne själfva.

Jag instämmer till fullo i motionärens och utskottets ytt-
 rande, att det är genom den nära beröringen med jordbrukarne,
 som anstalterna utöfva sin verksamhet, men detta kan än bättre
 vinnas genom det af Kungl. Maj:t framställda förslaget. Däri in-
 går nämligen, att frökontrollanten skall resa omkring, skall vara
 närvarande vid sammanträden med landtmän, skall gifva kurser
 för landtmän — hvilket spelar en så stor roll för spridande af
 kännedom om ett förbättradt jordbruk — och han bör vara sär-

(Forts.)

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

skildt lämplig att taga hand om hvad man med ett dåligt svenskt ord kallar för insyning af utsäde.

På de sista åren har en sträfvan börjat göra sig gällande, att jordbrukarne skola taga sitt utsäde från jordbrukare och gå förbi mellanhänderna. Därför inbjuda vi här från Stockholm genom centralanstalten de jordbrukare, som odla växter afsedda till utsäde, att låta besiktiga dessa på fälten, för att således kunna få ett noggrant bedömande af deras värde till utsäde, och sedan låta undersöka dem vid frökontrollanstalten. Det är något, som vunnit rätt mycken anslutning, men det ligger en svårighet i att man icke kan få kompetenta personer att bedöma dessa växande grödor. Det finnes så få som duga till detta. Kunde vi få fullt kompetenta frökontrollanter, som kunde disponera någon tid för dylika resor, vore därmed denna brist afhjälpt.

Vidare säger man, att man skulle få frökontrollanstalterna öfverhopade med mera arbete, än de kunna utföra. Naturligtvis kan icke en sådan anstalts arbetsförmåga gå öfver en viss gräns. Men jag ber att få erinra därom, att år 1903, efter 1902 års dåliga skörd, sprang frökontrollanalysernas antal upp till nära det fyrdubbla mot det vanliga antalet, och då var det anstalter, som gjorde 25 gånger så många analyser, som de gjort året förut. Detta visar, att anstalterna kunna utföra ett betydligt större arbete, än hvad nu är fallet.

Det har nu sagts, att frökontrollanterna kunna icke räcka till för detta arbete. Efter hvad redan är påpekadt, kan dock den stora massan af arbetet vid frökontrollanstalterna göras af helt och hållet okvalificerad personal. Det fordras blott, att man skall vara ordentlig och att man skall kunna räkna till 100. Ordentlighet och förmåga att räkna på fingrarna äro egenskaper, som i hög grad tillkomma kvinnan, och därför är det också kvinnor, som utföra det mesta arbetet. Frökontrollantens viktigaste uppgift är däremot att granska profvet, då det kommer in, för att få en viss uppfattning af dess beskaffenhet, att vidare granska det några gånger, medan det ligger till groning, och slutligen att på grund af gjorda anteckningar och de räkningar, som fruntimren utföra, meddela kontrollattester. Jag har frågat frökontrollanten i Stockholms län, huru många analyser han trodde sig kunna utföra vid sin anstalt. Han sade, att med de anordningar han för närvarande har, går det förträffligt att utföra 20,000 analyser, d. v. s. mer än hvad under vanliga förhållanden utföres öfver hela landet, men om han finge större lokaler, så att profven där finge plats, kunde han taga emot ännu flera.

Man har anmärkt, att dessa fyra frökontrollanstalter kunna icke hinna med plomberingen. Men, mina herrar, tron I verkligen, att det är frökontrollanstalterna, som verkställa plomberingen? Jag vet icke, om man gör det på något håll, men att man på de flesta håll icke gör det, därom är jag öfvertygad. Tro herrarne t. ex.,

att frökontrollanten i Stockholms län reser till Södertälje, Norrtälje, Öregrund eller Östhammar och där plomberar sädesproffen? Det går helt enkelt så till, att han vidtalar en polisman i, låt oss säga Öregrund, att taga ett prof och så plombera den säck, där han tagit profvet. Detta skickar han därefter till frökontrollanstalten och sedan han därpå från anstalten fått analysen, sätter han den i säcken och plomberar den ånyo. En plombering är ett arbete, som mycket litet berör frökontrollanstaltarnas tjänstemän, utan det utföres af andra personer. Detta skäl betyder från deras synpunkt, som känna till frökontrollen, så godt som ingenting.

Slutligen vill jag anföra ytterligare ett skäl mot den nuvarande anordningen. Det betyder icke mycket, men torde i alla händelser kunna återopas med afseende å de sifferuppgifter, som framkommit. Det är, att frökontrollanalyserna vid de särskilda anstalterna blifva så dyra. Dessa analyser betalas blott med 50 öre, 75 öre eller 1 krona, men hvad kosta de? De kosta i medeltal 4 å 5 kronor, men kostnaderna per analys växlade t. ex. år 1905 mellan 1,50 och 14 kronor. Blott denna oerhörda latitud i kostnaden, fördelad på analysernas antal, visar ju, att det är något oriktigt i denna anordning.

Då, såsom jag tror mig hafva påvisat, de skäl mot den kungl. propositionen, hvilka här äro direkt uttalade, äro så litet vägande, måste det finnas några andra. Jag tror, att ett skäl, som kanske har vägt något, är medkänslan med alla dem, som skulle mista en liten förtjänst, om det också är blott en biförtjänst på 500, 600 eller 1,000 kronor. Men ännu mera väger det skäl, som redan förut är framhållet, nämligen denna partikularism, som gör sig gällande hos hushållningssällskapen och som gör, att det ena hushållningssällskapet aldrig vill samarbeta med det andra. Denna partikularism gör sig så godt som alltid märkbar, då det är fråga om samarbete mellan hushållningssällskapen. Om man ingenting annat vunne genom antagande af Kungl. Maj:ts proposition, än att man gäfvade en liten knäck åt denna hushållningssällskapens partikularism, så tror jag, att därigenom vore rätt mycket vunnet.

Ytterligare en sak. Man har här föreslagit, att bedömandet af de gjorda frökontrollanalyserna skulle förläggas till centralanstalten för jordbruksförsök. Jag tror, att detta vore ganska olämpligt, och jag är öfvertygad, att, om det blir fråga härom på allvar, centralanstaltens tjänstemän och styrelse skola på det bestämdaste söka afstyra denna anordning. Det är visserligen så, att i denna centralanstalt finnes den vetenskapliga grundval, som behöfves för detta arbete, men öfningen har man icke. Denna öfning kunna tjänstemännen ej heller få, utan att där förläggas en frökontrollanstalt, och denna kontroll torde ingen vilja hafva sammanblandad med det vetenskapliga arbete, som förekommer vid centralanstalten. Hellre då den särskilda öfverdomstol, som skulle hafva formen af frökontrollanstalt, än att lägga den till centralanstalten,

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.
(Forts.)

åtminstone sådan denna nu är organiserad och med den verksamhet den för närvarande har.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts proposition och afslag på utskottets hemställan.

Herr Åkerberg: Sedan diskussionen blifvit så utsträckt som nu skett, är jag rädd för att ingen vill höra på mig, och därför skall jag anhålla att endast i korthet få framhålla några synpunkter.

Jag ber först och främst att få yrka bifall till utskottets förslag. Detta afviker visserligen något från min motion, men jag erkänner, att detta utskottets förslag är bättre än hvad jag hemställt.

Den siste ärade talaren har, såvidt jag kan förstå, utgått från en alldeles falsk förutsättning, när han pläderade för regeringens förslag. Han har nämligen sagt, att grunden för Kungl. Maj:ts proposition är den, att frökontrollanstalterna icke kunna fylla sin uppgift. Men detta, påstår jag, är en alldeles obevisad sats, och särskildt ber jag att med afseende å de af herr statsrådet framdragna exemplen få framhålla, att när sådana exempel, som kommit till hans kännedom, framlagts för fackmän och blifvit noggrant granskade, så har det i de flesta fall befunnits, att skillnaden i analysernas resultat varit fullkomligt förklarlig. Jag har här i min hand ett protokoll af den 26 febr. 1905, hållet vid sammanträde med frökontrollanstalternas föreståndare inför chefen för landtbruksstyrelsen, och där omtalas dylika exempel — jag vet nu icke, om det var på något af dem, som herr statsrådet syftade — och däri redogöres på ett tillfredsställande sätt, att de anmärkta olikheterna i analysresultaten berott på förhållanden, som icke stått äfven i de allra bästa frökontrollanstalters makt att afhjälpa. Jag har själf från flera håll erfarit, huru väl dessa frökontrollanstalter fungera, ty jag har skickat samma sorts frö till anstalter i Sverige och till framstående anstalter i utlandet, men ingen enda gång har jag fått någon skiljaktighet i analyserna.

Det skulle också vara märkvärdigt, om dessa frökontrollanstalternas föreståndare icke skulle kunna sköta sina platser, då det enligt gällande instruktion är landtbruksstyrelsen ålagdt att pröfva hvarje sökandes kompetens och skicklighet. Och om herrarne genomläsa förteckningen på de personer, som nu äro föreståndare för frökontrollanstalterna, så skola herrarne finna namn, som jag tror vara tillräckligt väl kända. I en förteckning ur landtbruksstyrelsens berättelse för 1905 upptagas nämligen för Stockholms län sekreteraren hos hushållningssällskapet O. Stjernquist, för Uppsala län Tom von Post, för Östergötlands län sekreteraren i hushållningssällskapet Wilh. Heyman, hos Kalmar läns södra hushållningssällskap d:r Alb. Atterberg — en person, som är på frökontrollens område så framstående, att han har europeiskt rykte —, för

Kristianstads län d:r L. J. Wahlstedt, för Skarabergs län kand. S. Hammar, för Örebro län J. Widén, för Västmanlands län d:r J. O. Bergstrand, för Gäfleborgs län Ag. Westman, för Västernorrlands län C. G. Strokirk, för Jämtlands län J. F. Broman och för Norrbottens län d:r Paul Hellstöm. Jag frågar herrarne hvad man har att anmärka på dessa föreståndare.

Jag är öfvertygad om, att när dessa² anstalter, som Kungl. Maj:t nu föreslår, skulle bildas, man icke skulle kunna få bättre föreståndare än dem jag här har nämnt.

För öfrigt är det min fullkomliga öfvertygelse, att om Kungl. Maj:ts förslag skulle gå igenom, skulle man stå utan all frökontroll. Det är alldeles säkert, att de angränsande länens hushållningssällskap icke skulle anslå så stora summor som erfordrades. Hushållningssällskapen bidraga nu villigt till frökontrollanstalternas underhåll, då dessa anstalter ligga inom länet, och därigenom har det varit möjligt för frökontrollanstalterna att existera på ett så ringa anslag från staten som 10,000 kronor. Men tager man bort frökontrollanstalterna från länen — från Skaraborgs län, från Kalmar län o. s. v. — så tror jag icke, att man skall få dessa hushållningssällskap att till anstalter i andra län lämna det bidrag, som Kungl. Maj:t fordrar och som i allmänhet skulle uppgå till 3,000 kronor om året för hvarje anstalt. Det blefve icke lätt att erhålla detta anslag, och då komme fröhandeln att stå utan kontroll från statens sida.

Hvad som varit den förnämsta anledningen till min motion är att från Skaraborgs läns hushållningssällskap framställdes en begäran, att Kungl. Maj:t måtte understödja vår fröodling, och efter samtliga hushållningssällskaps hörande framlade Kungl. Maj:t förra året en proposition om anslag till detta behjärtansvärda företag. På grund af detta anslag har man börjat bilda fröodlingsföreningar inom de olika länen, och jag kan icke finna, huru man skulle kunna grunda en dylik förening, om man icke hade stöd af en frökontrollanstalt inom länet.

Det skulle vara mycket ledsamt, om Kungl. Maj:ts förslag nu skulle gå igenom. Jag ber därför, såsom jag redan nämnt, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk, Ivar: Såsom reservant anser jag mig vara skyldig att yttra några ord.

Man har mot det kungl. förslaget och till försvar för de nuvarande förhållandena framhållit, bland annat, att dessa frökontrollanstalter äro till stor nytta särskildt för de närboende jordbrukarne och det vill jag icke bestrida. Men de som bo närmast frökontrollanstalterna äro den minsta delen af länets inbyggare. Det stora flertalet af dessa inbyggare få i alla fall skicka sina prof per post eller järnväg, och då är det lika lätt låta dem gå till Örebro som till Skara. Dessutom skulle hushållningssällskapet med all

Anslag till frökontrollanstalter.
(Forts.)

sannolikhet ordna med uppsamlingsställen. Det lärer väl icke vara svårare att skicka dessa fröprof än att skicka prof till de kemiska stationerna, hvilka icke hafva sådana. Att skicka mjökprof är väl kinkigare än att på posten sända en liten påse med frö.

Utskottet erkänner liksom alla, som uttalat sig, att det icke är bra som det är. »Det ligger», säger utskottet, »i sakens natur, att, då ett stort antal anstalter upprätthålles, brister måste förefinnas i deras utrustning, såväl i fråga om personalens utbildning som beträffande instrumentens beskaffenhet.» Sedan säger utskottet vidare: »Dessa brister skulle emellertid blifva i det hela afhjälpta, om en central frökontrollanstalt upprättades, hvars personal vore för sin uppgift fullt vetenskapligt utbildad och uteslutande ägnade sig åt densamma samt hade till sitt förfogande de yppersta hjälpmedel.»

Huru en anstalt i Stockholm eller vid Centralanstalten för jordbruk skall kunna förbättra kvaliteten på personal och instrument vid 17 andra anstalter, är svårbegripligt — som anstalt att slita tvister kan den blifva till nytta, men härmed är endast en del vunnet. Jag kan icke finna annat än att motståndet beror på den ingrodde vanan, och jag tror också, att det är lokalpatriotism, som ganska betydligt spelar in i denna fråga.

I olikhet med min kamrat på skaraborgsbänken kan jag icke underlåta att yrka bifall till reservationen.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Hult: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag har begärt ordet för att få gifva till känna den åsikt, som rör sig inom den jordbrukande befolkningen i det län, hvilket jag representerar här i kammaren. Detta må nu kallas lokalpatriotism, men jag menar, att då det finnes en lokalpatriotism, som utgår från landets skilda delar, ja från hela riket, så kan man säga, att det är en allmän patriotism, som i denna fråga gör sig gällande.

Jag vill till en början säga, att jag instämmer i hvad herr Åkerberg i sin motion anført och nu senast yttrat. Lika med honom finner jag, att landtbrukstyrelsens förslag till frökontrollens ordnande bör föredragas framför hvad Kungl. Maj:t föreslår, och jag gör det på den grund att jag tror, att det skulle blifva en försämring, om de nu befintliga 17 statsunderstödda frökontrollanstalterna indroges och ersattes med 4 större. Dessa senare skulle blifva till nytta för knappast en fjärdedel af landets jordbrukare, då däremot de förra, det vill säga de nuvarande anstalterna, spridda som de äro öfver hela riket, stå i den lättaste och tillgängligaste beröring med respektive hushållningssällskaps jordbrukande befolkning och fröodlare, hvilket ju är detsamma som hela rikets.

Dessutom torde det ej vara så alldeles säkert, att alla de 4

tilltänkta anstalterna kunna komma till stånd, då ju detta beror på, om de hushållningssällskap, som äro afsedda att anslutas till en anstalt, äro villiga att anslå de påräknade bidragen till anstalten. Ätminstone kan man taga för gifvet, att flera hushållningssällskap, hvilka områden ligga långt från anstaltens förläggningsplats, skola neka bidrag, trots hotet om förhöjd taxa för frökontrollundersökningar af varor från sådana hushållningssällskaps områden, som icke bidraga till kostnaden. Och att så kommer att ske i Kalmar läns södra hushållningssällskap har jag all anledning att tro på grund af den handling jag här håller i min hand. Det är ett utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde den 29 nästlidne februari med Kalmar läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott, och det heter däri: »Utskottet funne sig icke kunna hos hushållningssällskapet föreslå, att sällskapets nu utgående anslag till härvarande» — det vill säga Kalmar — »frökontrollanstalt öfverflyttades å en dylik anstalt i Lund eller Malmö.» Denna förvaltningsutskottets uppfattning är så mycket naturligare, som frökontrollanstalten i Kalmar förestås af en mångsidigt erfaren, insiktsfull och nitisk fackman och anstalten, för att här använda i nämnda protokoll upptagna ord, »visat sig vara för jordbruket inom området i hög grad gagnelig samt stora olägenheter synes utskottet skulle uppstå därigenom, att anstalten indroges».

I öfrigt, om de fyra anstalterna komme till stånd, så ville nog ingen af dem underordna sig den andra, och det vore att motse, att ingen beröring komme att äga rum mellan dessa eller mellan dem och de till äfventyrs kvarstående, icke statsunderstödda anstalterna. Häraf, synes det mig, bör nyttan, ja nödvändigheten af en central frökontrollanstalt framgå. En sådan anstalt, rikligt utrustad med materiel och arbetskrafter, blefve till värdefullt råd och hjälp för de mindre anstalterna. Dess uppgift i sådant hänseende skulle vara, bland annat, att, då en ny slags vara uppträder på marknaden, studera och analysera densamma och delgifva resultatet åt de mindre anstalterna för att genom dem motarbeta varans spridning, om den anses för landet olämplig; att jämkä de öfriga anstalternas arbetsmetoder, så att analysiffror och utlåtanden blifva så vidt möjligt öfverensstämmande; att arbeta för höjandet af fröodlingen m. m. För sådana måls främjande borde centralanstalten äfven ofta anordna möten mellan frökontrollanstalternas föreståndare och jordbrukskonsulenterna. Statsutskottet har också gillat en centralanstalts upprättande, och därför äro flertalet jordbrukare utskottet säkerligen mycket tacksamma.

Herr grefve och talman, jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed afslutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att

*Anslag till frö-
kontrollanstal-
ter.* utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr A. T. Odelberg med flera vid punkten afgifna reservation.
(Forts.)

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Wijk, Ivar*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 31 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den af herr A. T. Odelberg med flera vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 31.

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att till aftonsammanträdet uppskjuta den fortsatta behandlingen af föreliggande utlåtande äfvensom handläggningen af återstående ärenden på föredragningslistan.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående pension åt förre extra provinsialläkaren Oskar Leonard Skarin; och
- 2:o) angående aflöningsförhöjning till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjänte.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflämnade kungliga propositionerna.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny

förordning angående bevilningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Tamm, P. G.*, under fjorton dagar, räknadt från och med den 23 innevarande mars.

Kammaren åtskildes kl. 4,21 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
